

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Augustini Barbosa ... Collectanea doctorum tam
veterum, quam recentiorum, in ius pontificium universum**

In Qvo Dvo Priores Decretalivm Libri Continentvr

Barbosa, Agostinho

Lugduni, 1669

31. De officio iudicis ordinarij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95263](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95263)

Andr. Anania, Butr. Henric. Imola, Bild. Panorm. Innoc. Host. Barbat. Guid. Papæ, Xime. Toletanus in concordantiis utriusque iuris cum legibus Castellæ, p. 1. Viu. in ration. primi libri iur. Pontif. pag. 416. Alagona in compend. iur. Canon. pag. 151.

² Qui de ipsius Latere non mittuntur.] Ergo Legatus de Latere potest absolvere ab excommunicatione, quam quis contraxit eo quod violentas manus in clericum iniecerit, ut per Jacob. de Graffis in aureis decisionibus, lib. 2. c. 49. n. 38. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 5. c. 32. q. 6. ubi ampliat, etiam si atrox sit iniuria, vel lætio enormis.

³ Et qui Ecclesiarum suarum, &c.] Notatur ad hoc quod condemnare qui potest, non potest absolvere si diversa subsit ratio inter potestatem condemnandi, & potestatem absolvendi, ut per Menoch. de arbit. lib. 1. q. 43. n. 16.

⁴ In gloss. Commissum, ibi, Sed quos dicemus de Latere Domini Papæ missos, &c.] Notatur ad hoc quod solum Cardinales Legati sunt à Latere, ut per Specul. de Legat. §. sequitur, n. 1. & 2. Boët. de potest. Legati à Latere, n. 12. Gom. ad reg. Cancel. de infirmis resign. q. 1. post princ. Azor. d. lib. 5. c. 27. q. 2. Erasmi Cochier. de iurisd. Ordin. in exemptos, p. 2. q. 2. n. 5. ubi n. 6. cum Roch. de consuetud. n. 32. resolut. concessionem factam Cardinalibus Legatis à Latere non extendi ad alios Legatos de Latere non Cardinales, quippe quod aliquoties Sum. Pont. mittit inferiorem, adiecta in eius facultatibus hac clausula, cum potestate Legati à Latere, quæ de stylo Curie Rom. consuevit adici mandatis Legatorum, qui fimbriam vestimenti Papæ tetigerunt, seu qui ab eo mandatum vine vocis oraculo receperunt, Specul. d. §. sequitur, in princ. Host. in sum. de Legato, post princ. Gom. d. q. 3. id quod ita inolevit propter reverentiam sanctæ Sedis, cui meritis honos exhiberi non potest.

⁵ In ead. gloss. ibi, Quia ipsi pars corporis Domini Papæ dicuntur. Notatur ad hoc quod Cardinales sunt pars corporis Papæ, ut per Monet. de decim. c. 9. q. 3. num. 114. quia eorum officium est assistere Papæ,

⁶ Flamin. de resign. lib. 2. q. 1. n. 34. & lib. 7. q. 12. n. 14. & ideo tenetur residere in Curia apud Summum Pont. Flamin. lib. 1. q. 10. num. 9. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 24. n. 113. Camill. Borrel. in summa omnium decis. tit. 10. n. 8. & non possunt ab ea recedere sine eius licentia, Flamin. d. q. 10. n. 27. Gonzal. d. gloss. 24. n. 124.

S V M M A R I V M.

- 1 Statuta Legati durant etiam legatione finita, finitur tamen sui delegati iurisdictione si citatio non præcessit.
- 2 Legati Papæ statuta perpetua facere possunt.
- 3 Ordinationes factæ ab Episcopo in Synodo diocesana sunt perpetua.
- 4 Citatio partis sufficit ut res desinat esse integra.
- 5 Legatorum Indulgentia sunt perpetua.
- 6 Legati an & quando possint concedere indulgentias remissive.

C A P. Nemini. X. & fin.

¹ Statuta Legati Papæ sunt perpetua, & durant in Provincia etiam post suum discessum, & finita legatione. Item si delegavi causas, & ante discessum non præcessit citatio, expirat iurisdictione delegati, si præcessit non expirat. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zabab. Collect. Ioan. Andr. Bellam. Innoc. Henric.

Host. Panorm. Imola. Anan. Butr. Bald. Barbat. Guid. Papæ, Viuian. in ration. primi libri iur. Pontif. pag. 417. Alagona in compend. d. iuris Canon. pag. 152. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2.

Probat hic text. Legatos Papæ statuta perpetua facere posse, ut per Fr. Emman. q. Reg. tom. 2. q. 97. art. 1. vers. circa primam. Sic etiam edicta seu ordinationes factæ ab Episcopo in Synodo diocesana sunt perpetua, & non expirant morte conditoris, gloss. verbo, statuto, in c. vi. animarum, de consuet. lib. 6. Zerol. in pract. Episc. p. 1. verbo, edicta, §. 3. Ego ipse de offic. & potest. Episcop. p. 3. alleg. 93. n. 25.

Citatio non præcessit.] Notatur ad hoc quod partis citatio sufficit ut res desinat esse integra, ac perpetuari dicatur iurisdictione, ut per Marant. de ordin. ind. p. 4. dist. 5. an iudicium sit ordinarium, vel delegatum, n. 6. Gregor. 21. in fine, tit. 4. p. 3. Dan. Venator in analysi methodica iuris Pontif. lib. 1. tit. 30. Axiom. 3. post Archidiacon. Domin. Prob. Cardin. Abb. Imol. Dec. Calder. Butr. Roman. Bald. Angel. & alios hanc opinionem dicit probabiliorē Sanch. de marian. l. 8. disp. 18. n. 10. vide quæ dixi ad c. gratum, 20. supra de officio deleg.

In gloss. Statuta. Notatur ad hoc quod Legatorum indulgentia sunt perpetua, ut per Angel. verbo, indulgentia, §. 6. Silu. eod. verbo, n. 16. Coriol. de casibus reservatis, p. 1. sect. 2. art. 8. n. 6. Paul. Comit. resp. moral. lib. 1. q. 107. n. 2. ubi etiam resolut. quod Indulgentia durant post mortem concedentium, & citat Nau. in tract. de indulg. & indulgent. notab. 31. n. 25. Et Legati an, & quando possint concedere Indulgentias in Provincia sibi commissa, dubium est in quo ad hanc gloss. & text. se remittit Greg. Lop. gloss. in fin. l. 45. tit. 4. p. 1. sed vide Nau. in c. placuit, n. 164. de penit. dist. 6. Gambac. de officio Legati, lib. 8. tit. quid possint Legati circa Indulgentias, nouissime D. Iul. Lauor. in suo tract. de Indulg. & Indulgent. p. 2. c. 11. n. 16.

De Officio Iudicis Ordinarii.

TIT. XXXI.

S V M M A R I V M.

- 1 Doctores referuntur super hanc rub. scribentes.
- 2 Ordinarii in hac rubr. dicuntur illi omnes, qui licet extra ordinem, id est, contra ius ordinarium deputentur, constituti tamen sunt cum propria, non aliena iurisdictione cui præsumunt.
- 3 Index ordinarius definitur ut sit ille, qui iure sui officij dignitatis, vel magistratus iurisdictioni, seu iuri dicundo præest.
- 4 Ordinarii iudicis de essentia est quod iurisdictionem suo iure, non alieno beneficio habeat.
- 5 Ordinarii indices dicuntur iurisdictionem habere suo, & sic propriam appellant.
- 6 Ordinarius ut dicatur index non satis est iurisdictionem habere, sed oportet ita constitutam habere ut e dem iurisdictioni præsit.

UPER hanc rubr. scripserunt Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panorm. Butr. Zabab. Barbat. Bald. Dec. Papæ, Alciat. Ioan. de Londris in breuario sanctorum Canonum, fol. 165. Guillelm. Durand. in speculo iuris lib. 4. sub hoc tit. & in breuario iuris Canon. fol. 34. Petr. de Rauenna in compendio iuris Canonici.

Canonici, Martin. Mesnart. in epitome decretalium, fol. 35. Dan. Venator in analysi method. iuris Pontificij, a pag. 101. Peregrin. var. lib. 1. Goffred. & Host. in summ. huius tit. Alex. Cassan. & Anastaf. Germon. in paratitlis ad quinque libros Decret. Barthol. Carth. in exposit. titulo- rum iuris Canon. Zypæ. in analyt. ca. postremi iuris Eccles. enarrat. pag. 6. non sufficit Ioan. Honor. lib. 1. summ. in De- cret. omnes sub hoc tit.

Officio.] Vide dicta ad rub. de officio, & potest iudic. delegat.

Iudicis.] Vide dicta ad rub. de officio iudicis.

Ordinarij.] Ordinarij quoad propositum non in- telliguntur ij solummodo, qui simpliciter ordinarij dicuntur, quos scilicet vnaqueque ciuitas, seu Res- publ. siue ciuilis, siue Ecclesiastica, certos & constitu- tos habet, quia statutus & ordinariis temporibus creantur, vel eliguntur secundum iuris ordinarij re- gulas, sed etiam illi omnes, qui licet extra ordinem, id est, extra ius ordinarium deputentur, constituti ta- men sunt cum propria, non aliena iurisdictione, cui præsunt, iuxta terminos text. in l. more maiorum, ibi, qui eam suo iure esse, &c. ff. de iurisd. omni. iudic. hoc enim per se sufficit vt ordinarij iurisdictionem ordinariam dicantur habere ad differentiam delegatæ, sentit ex- pressè gloss. 1. agens de Prælati inferioribus Episco- po in c. 3. per text. ibi, hoc tit. l. 6. quàm sequuntur & declarant Domin. ibi, Dec. post Felin. in c. post. cessionem, in princ. de probat. Colman. pragmat. sanct. tit. de collatori- bus, §. item in gl. ver. ordinarij, Azueid. in rub. tit. 9. n. 1. lib. 3. nona recopil. Non obstat quòd tamen Ordinarij non videtur conuenire supradictis qui extra ordi- nem deputantur, quia aduertendum est nouum non esse vt nomen generis aliquando per excellentiam tribuitur specialiter iis, qui ordinarij & certi sunt, licet ad alias species extraordinarias non minus per- tineat, vt patet in nomine actionis, quod specialiter tribuitur actioni ordinariæ, quæ simpliciter actio di- citur, cum tamen extraordinariæ prosecutiones, & actiones dicantur l. pecunia 178. §. actionis, iuncta l. actionis verbo ff. de verbor. significat. traditque in termi- nis ad intellectum l. 2. §. capta ff. de origine iuris, Donel. comment. iuris Ciuil. lib. 17. cap. 7. vers. sunt ergo; vnde prouenit quòd licet iudices illi, quos certos & ordi- narios Respubl. habet, simpliciter quasi per antonom- asiam Ordinarij appellentur, quia ex ordine quodam iurisdictionem habent, & eorum officium certo quo- dam vsu, & quadam regula constitutum est, l. eos 6. in princip. ibi, ordinario provincias iure moderantur, C. de modo multarum, faciuntque in specie tradita per Me- noch. de præsumpt. lib. 2. præf. 16. n. 2. 1. & 22. non tamen inde alij extra ordinem constituti tales non dicentur si iurisdictionem iure proprio habeant, quod suffi- cit, vt infra ostendetur. Quo autem sensu accipitur iudicium ordinarium & extraordinarium, dixi ad rub. de iudic. in fine.

Iudicem ordinarium variè definiunt, & diuersi- modè explicant Doctores, vt videre est per scriben- tes in hac rubr. vbi Alciat. num. 5. Hostiens. in summ. huius tit. §. 1. Bolognet. in rubr. de officio eius, num. 55. Bart. num. 4. & ibi omnes in l. more maiorum ff. de iurisd. omni. iudic. Menoch. de arbit. lib. 1. quæst. 12. num. 9. Vacon. declar. 84. num. 12. Donel. comment. iuris ciuilis, lib. 17. cap. 7. Azueid. l. 1. num. 1. cum seqq. tit. 9. lib. 3. nona recopilat. Motl. in emptio iuris ciuilis tit. 2. in præ- l. ad. num. 88. Molin. de iustis. tom. 6. disp. 8. D. Barbof. in l. c. ien. Prætor, §. 2. num. 7. cum seqq. ff. de iud. Ergo tamen ex mente iurium in hac materia loquen- tium resoluo iudicem ordinarium esse illum qui iure sui officij, dignitatis, vel magistratus iurisdictioni, seu iurisdictione præest, quæ definitio sic conce-

pta magis videtur conformis verbis & responsis iu- risconsultorum in materia, qui dum significare inten- dunt magistratus ordinarios iurisdictionem habentes, ea circumloquutione vtuntur, vt dicant, qui iurisdictioni præest, & in eodem sensu, qui tribunali præest. l. 1. §. 1. iunct. princ. text. ff. quod quisque iuris, l. non possunt, ff. de legib. l. qui iurisdictioni, ff. de iurisd. omni. iudic. l. 2. iuncta gloss. 1. ff. de re iudic. l. 1. ff. de iud. l. penult. ff. eod. l. 2. §. post originem, ff. de origin. iuris, Donel. d. c. 7. §. iurisd. dictionem, ad fin.

Dixi, iure sui officij, propter decisionem text. in l. 4. more maiorum, ibi, qui eam suo iure, &c. ff. de iurisd. omni. iudic. vbi probatur essentialiter requiri ad ordi- narium iudicem constituendum quòd iurisdictionem suo iure, non alieno beneficio habeat. In quo expli- cando licet variant scribentes, vt per Bart. & Zaz. ibi n. 4. Vacon. d. declar. 84. n. 2. D. Barbof. loco proxime citato, & tripliciter apponat gloss. ult. ibid. eleganter tamen hoc procedit & intelligitur, cessantque duæ priores glossæ difficultates, si secundum verba defi- nitionis, de quibus supra in hac materia distingua- mus officium ipsum, seu magistratum, cui tanquam quid proprium annectitur iurisdictioni, l. ult. ibi, certe administrationi cui hæc iurisdictioni adhaeret, C. ubi & apud quem, à persona quæ prædictum officium, seu ma- gistratum gerit, licet enim persona gerentis non suo iure, sed ex aliena concessione, veluti ex beneficio Principis officium ipsum, seu magistratum habeat & consequatur, ex reg. c. 1. quæ sunt regalia, in visibus feud. l. 1. ibi, ad curam Principis, ff. ad leg. Iuliam de am- bitu, c. ita Dominus 19. dist. nihilominus tamen ea quæ sunt propria & annexa officio, seu magistratui, vel vti iurisdictionem post illum consequutus est, non dicitur habere ex alieno beneficio, scilicet Principis, sed magis iure officij, seu magistratus, cui adhaerent, iuxta reg. text. opt. in proposito in l. 1. vers. cum verbis iunctis verbis seqq. ibi, quicquid igitur, &c. ff. de offic. Pras. Vbi, c. intellecto, ibi, iura regni sui, de iure iur. cum simi- libus. Vnde fit quòd cum ordinarij iudices iurisdic- tionem habeant iure officij, vt dictum est merito suo iure eam dicuntur habere, & alibi propria ap- pelletur, l. 4. in princ. ff. de offic. eius, propterea quòd of- ficium & magistratus, cui illa adhaeret, sua etiam & propria dicuntur, ex titulo quem in illis habent d. c. intellecto, c. si tibi absenti, ibi, vt tuum dici valeat, de præbend. lib. 6. cap. 1. ibi, sua beneficia, de rerum perm. eod. lib. 6. c. nouis. ibi, sua legationis officio, de offic. legati, iuncta reg. accessorium, de reg. iur. lib. 6. ex quibus sic de- clarandus est text. in d. l. more maiorum, in dictis ver- bis, ibi, qui eam suo iure, &c. quasi dicat, iure sui offi- cij, sicut in eadem materia loquitur text. in l. 1. in princip. ibi, quæ verò iure magistratus competunt, ff. de offic. eius. Neque inconuenit quòd index habeat offi- cium, seu magistratum ex iure & concessione aliena, annexa verò ipsi officio iure suo & proprio, vt aliis exemplis eleganter explicat D. Barbof. in d. l. cum Præ- tor, §. 1. ex n. 19. Vnde fit quòd si iurisdictioni siue sola principaliter, siue cum alia administratione coniuncta ratione officij competat, ordinaria erit, quasi proprio iure competens, vt intendit Donel. d. c. 7. §. iurisdic- tionem, ad med.

Adieci, iurisdictioni, seu iurisdictione præest, quia non satis est iurisdictionem habere iudicem vt ordinarius dicatur, sed oportet ita constitutam habere, vt eidem iurisdictioni præstet, sicut in proposito loquitur text. in l. qui iurisdictioni, ff. de iurisd. omni. iud. l. non possunt, ff. de legib. quod nihil aliud significat quam ita habere vt in iurisdictione sibi data principalem locum ob- tineat, eamque pro suo imperio exerceat, l. 3. ibi, pro suo imperio, ff. de offic. eius, cuius rei argumentum est, quia

quia etiam delegati, quibus iurisdicção mandata est, iurisdiccionem habent, vt dixi ad rub. de offic. delegat. & tamen non dicuntur eidem præesse, quia neque in ea principalem locum obtinent, neque pro suo imperio exercent, sed pro imperio eius, qui iurisdiccionem mandauit, d. l. 1. §. qui mandatum ff. de offic. eius. l. solet. ff. de iurisd. omni. iud. eleganter Donel. d. c. 7. in princ. & §. iurisdiccionem, ad fin. Secundum quem sensum venit iam declarandum verbum. *principaliter*, quo utitur text. in l. & quia 6. ff. de iurisd. omni. iudic. dum loquens de delegato ait, & quia nec principaliter ei data est iurisdicção, &c. neque enim interpretandum est principaliter, id est à Principe, vt male gloss. i. ibi, & communis arbitrantur, sed quod velit dicere, ei cui iurisdicção mandata est, principaliter concessam non esse id est, in ea principalem locum non obtinere, vt sup. mandatum enim tantum habet, id est vsum & vicem illius nomine mandantis principaliter penes magistratum, qui mandauit, & cui principaliter data est, remanente, l. iudicium soluitur. ff. de iudic. tradit eleganter Goucan. in ead. l. & quia, n. 6. cum seqq. Cujac. lib. 2. Pauli ad edictum super d. l. & quia, à princip. quamvis aliter exponat Vacon. declarat. 84. n. 3. & aliter D. meus Barbolin. d. l. cum Prætor. §. 1. n. 23.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopi in suis diocesibus possunt crimina inquirere, & punire, & cum opus fuerit innuocare brachium seculare.
- 2 Episcopi possunt concubinos quoscumque, adulteriaque perpetrantes vlcisci, & iudicare, ac de illis inquirere.
- 3 Concil. Trid. sess. 24. de reform. matrim. c. 8. non tollit alias penas à iure communi, vel statutis synodali- bus contra concubinos inflictas.
- 4 Episcopus in prima monitione pena pecuniaria concubinarium punire potest, &c.
- 5 Ordinarij, & alij Superiores monitiones generales aliquando faciunt, vt scientes talia, vel talia crimina sub pena excommunicationis denuntient.
- 6 Index ex mera officij sui necessitate potest procedere ad crimina corrigenda.
- 7 Indices Ordinarij Ecclesiastici innuocare possunt auxilium brachij secularis.
- 8 Brachij secularis auxilium per Ecclesiasticum implorandum non est, nisi pro ultimo remedio.
- 9 Index debet iudicare secundum allegata, & probata.

CAP. Perniciosa. I. Ex Syn. Io. Papa.

Episcopi in suis diocesibus possunt inquirere, & punire crimina secundum Canones, & si opus fuerit, innuocare brachij seculare, nullo Ecclesiæ præiudicio generato. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zab. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Barbat. Anch. Innoc. Bald. Panorm. Anan. Butr. Alciat. Imola, Henric. Guid. Papæ, Casal. in amot. Cened. collect. 101. Viu. in ration. 1. libri iur. Pontif. pag. 142. Alagon. in compend. iur. Can. pag. 153. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Ang. collect. 1. Decret. lib. 1. tit. 23 c. 1.

Episcopum singularum urbium.] Ergo singulae vrbes suum Episcopum habere debent, de quo tamen vide Dec. in c. 1. de privileg. Ial. in l. si heres §. vicis. ex n. 4 ff. de legat. 1. Camil. Borrel. in addit. ad Bellug. in speculo Principum rub. 6. in lit. F. l. 2. & citatos à Cened. d. collect.

101. n. 1. & dixi latè in collect. ad c. in illis 80. dist. n. 4. cum seqq.

Episcopi, &c. adulteria, &c.] Notatur ad hoc quoddam Episcopi possunt concubinos quoscumque, adulteriaque perpetrantes vlcisci, & iudicare, ac de illis inquirere, quæ resolutio ad solos clericos restringi non debet, vñ male opinatur Alciat. hic. nam, vt aduertit Anastas. Germon. animaduers. lib. 1. c. 9. quid faciebat dubitationem an Sacerdotes possent animaduertere in clericos in adulterio deprehensos, cum ipsos solos de clericis, & eorum criminibus posse cognoscere in manifesto sit iuxta vulgaria iura. Hodie atento Concil. Trident. sess. 24. de reform. matrim. c. 8. concubinarij etiam laici tam soluti, quam vxorati possunt per ordinarios tribus concurrentibus admonitionibus distinctis temporibus excommunicari, in carcerari, vel ablati pignoribus multari, quod per constitutiones synodales Prælatorum existentium in Regno Portugaliæ dispositum est, vt alibi dixi, & per illum Concil. text. aduertunt Salzed. ad Bernard. in pract. c. 79 alias 81. vers. laicus, Baiard. ad Clar. in §. fin. q. 37. n. 13. Zerol. in praxi Episc. p. 1. verbo, concubinarij §. 2. Anend. de exequendis mand. p. 1 c. 22. n. 14. Iacob. de Grassis in aureis decis. lib. 2. c. 79. n. 3. Rebuff. in concord. tit. de publicis concubin. §. quia vero, Azened. l. 2. tit. 6. lib. 1. & l. 1. à n. 192 tit. 5 lib. 8. nona recop. Bobadil. in sua politica, lib. 2. c. 17. n. 53. Cabed. Lusi. decis. 85. p. 1. Thom. Valalc. allegationum in iur. tom. 1. alleg. 34. à n. 8. Sayr. in clau. Regia, lib. 8 c. 2. n. 9. Petr. de Ledesm. in summ. p. 2. tract. 27 c. 18. concl. 2. Aloyf. Ricc. in praxi rerum fori Ecclesiast. decis. 177. in 1. edit. & resol. 319. in 2. edit. Aduertendum tamen per Concil. d. c. 8. non tolli alias penas à iure communi, vel statutis synodali- bus contra concubinos inflictas, nec alium modum procedendi contra eosdem, nisi velit ordinarius eos excommunicare, quia tunc forma d. c. 8. est seruanda, ita decum fuisse in Sacra Concilij Congreg. refert. Armendar. in recopil. legum Navarra. lib. 5. tit. 3. l. vñ de adulter. n. 9. Vnde posse Episcopum in prima admonitione pena pecuniaria concubinarium punire, resoluit Thom. Valalc. d. alleg. 34. n. 11. & 12. quia, vt tenuit eadem Sacra Congregat. trina monitio tunc necessaria est inter concubinos, quando contra eos vult ferri sententia excommunicationis, non verò si poenis pecuniariis, vel aliis multari eos velit index, quia tunc non requiruntur solemnitates, de quibus in d. c. 8. quicquid dicat Aloyf. Ricc. d. ref. 319. n. 3. vers. iis accedat.

Scelera inquirere.] Aduerte ordinarios & alios Superiores, monitiones generales aliquando facere vt scientes talia vel talia crimina sub pena excommunicationis denuntient, Bern. Diaz reg. 243. Nau. in c. inter verba 11. q. 3. conclus. 6 corol. 66. ex n. 380. Anton. Cordub. in quest. Theolog. lib. 1. q. 43. vers. dubium secundum est, & in tr. casus de Conscientia q. 64. Guttier. canon. q. lib. 1. c. 11. Cened. ad Decretal. collect. 101. n. 3. cum seqq. potest enim index ex mera officij sui necessitate procedere ad crimina corrigenda, Anton. Gom. tom. 3. var. c. 1. n. 10. Aldrete de religiosa disciplina tuenda, lib. 1. c. 7. n. 20. ac etiam per vias inridicas peruenire ad eorum cognitionem, quæ à principio sibi fuerunt occulta, Nau. in rubr. de indic. §. 16. n. 66.

Publicum conuocare auxilium.] Notatur ad hoc quoddam indices ordinarij Ecclesiastici innuocare possunt auxilium brachij secularis, vt per Conar. pract. c. 10 n. 1. Roland. conf. 37. volum. 1. Anton. Grauat. in addit. ad Vestr. in praxi lib. 8. c. ult. ex num. 40. Nau. in cap. cian contingat, de rescript. remed. 2. à princip. Perez. l. 4. gl. innoue le ayuda del brazo seglar. tit. 1. l. 3. Ordin. Seguras Daualos in direct. iur. Eccles. p. 2. c. 13. ex n. 20. Menoch.

Menoch. de arbit. casu 452. n. 4. Soar. de Pace in praxi. tom. 2. pralud. 1. n. 3. Steph. Grat. discept. forens. c. 66. n. 8. cum seq. Cened. d. collect. 101. n. 12. & 13. Mar. An. ton. Gennens. in praxi Curia Archiep. Neap. c. 36. Franc Leon. in thesauro fori Eccles. p. 2. c. 1. n. 16.

8. *Cum opus fuerit.* Notatur ad hoc quod brachij secularis auxilium per Ecclesiasticum implorandum non est nisi pro ultimo remedio, cum scilicet Ecclesiastica iurisdicção sua præstiterit, nec amplius potest, apparendo prius de excommunicatione, aggratione, & reagrinatione, Calcan. conf. 119. Federic. de Senis conf. 25. ad fin. Roland. conf. 37. n. 5. Aulies ad c. 20. Pratorum, gloss. v. surpen. n. 14. Soar. de Pace in praxi. tom. 2. c. 1. n. 18. post Bald. Panorm. Dec. Boer. Afflic. Mandol. Menoch. Cou. Rendin. Oliban. Azened. Marant. & alios firmat Franch. Molin. de brachio seculari Ecclesiastico praxi c. 3. per totum, quamvis dixerint iudicem Ecclesiasticum posse quandoque seculare acclamare auxilium. Segur. in directorio iudicum Eccles. p. 2. c. 13. n. 37. Salzed. ad Bernard. in praxi. c. 154. n. 4. in nonis edit.

9. In gl. Secundum, ibi, Index debet indicare secundum alleg. Vide Corral. lib. 4. n. 20. Natt. conf. 276. n. 3. vol. 1. Hyppol. sing. 166. Bonacof. cum crim. verbo, condemnare debet iudex, & verbo, index indicare debet, Paul. Fulch. lit. 1. sing. 60. Crauer. conf. 98. ex n. 7. Ant. Corduba in q. Toellog. 1. 1. q. 7. Ioan. Matien. in dialog. relator. p. 3. c. 4. Martin. del Rio in repet. l. transigere, C. de transact. p. 3. ex n. 139. vers. adhuc tamen, Petr. Martin. in c. asserit, de præsumpt. in verbo, date infamem, ex n. 20. Flam. Carth. de execut. sent. capto bñito in c. fin. ex n. 365. Ioan. Garc. reg. 254. Mascard. de probat. concl. 948. la. 2. Petr. Magdalen. de num. testium in test. p. 3. c. 1. ex n. 18. Con. var. lib. 1. c. 1. Franc. Viuian. decif. 178. n. 1. Put. de 60. n. 3. Valent. tom. 3. disp. 5. q. 11. punct. 2. Dec. traft. crimin. tom. 1. lib. 2. c. 14. a. n. 2. Seraph. de privilegiis iuram. priuile. 2. Fr. Ludon. Mirand. de ordin. ind. q. 28. art. 1. Camil. Borrel. in sum. omnium decif. tit. 4. de iudic. n. 68. Tell. de iustitia, lib. 2. c. 29. dub. 10. Aldrete de religiosa disciplina tuenda, lib. 2. c. 1. n. 7. plures per Cened. d. collect. 101. n. 11. Ordin. Regia Lusitan. lib. 3. tit. 6. vbi parens meus n. 2. Princeps nihilominus in suo dominio secundum suam conscientiam indicare potest, etiam si aliter ex actis constaret, Cou. d. c. 1. n. 7. ad fin. Corral. miscell. lib. 4. c. 20. n. 2. Menoch. conf. 92. n. 81. quos refert, & Sequitur Rendina in promptuario recept. sentent. tit. 91. n. 2. vbi idem resoluit in eius Vicegerente.

S V M M A R I V M.

- 1 Ordinarius qui scit non vt iudex, vel homo, sed vt Deus, subditum esse criminis reum, indeterminatè poterit, sed non nominatim eum arguere, vel punire.
- 2 Damni causam qui dat, tenetur ad interesse.
- 3 Confessarius non licet vti extra confessionem scientia per confessionem habita, tam respectu aliorum, quam ipsius poenitentis.
- 4 Confessarius non potest ex noticia in confessione habita corrigere complicem poenitentis.
- 5 Communem non licet negare poenitenti ex noticia alius criminis habita ex eius, vel alterius complicis confessione.

CAP. Si Sacerdos. II. Eugen.

1. Episcopus qui vt Deus, & non vt homo, id est, in confessione scit crimen alterius, nisi aliquis iudicet.

Tom. I.

ciario ordine probare possit, non debet peccantem nominatim arguere, sed indeterminatè, et si is, qui passus est damnum, petat iustitiam, potest excommunicare auctorem damni, licet sit ei confessus, nequit tamen eum nominatim arcere à Communione, sed potest secretò admonere ne se ingerat. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zab. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Panorm. Barbat. Bald. Butr. Imol. Anan. Innoc. Guid. Pap. Anch. Viu. in ration. primi libri iur. Pontif. pag. 424. Alagon. in compend. iur. Can. pag. 153. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decret. lib. 1. tit. 2. c. 6. & est post Conc. Latr. p. 50. c. 55.

Qui damnum passus est, &c.] Notatur ad hoc quod qui damni causam dat, tenetur ad interesse, vt per Surd. dec. 326. n. 24. quia damnum ipsum dedisse videtur, vt per citatos in rr. de Axiom. iur. v. iur. Axiom. 63. n. 1.

Sed tamen nominatim potest eum renocare.] Notatur ad hoc quod non licet vti extra confessionem scientia per confessionem habita, sed se habere debet Confessarius ac si nihil in confessione sciret, quia sigillum confessionis obligat non solum respectu aliorum, sed etiam ipsius poenitentis, id est, non solum tenetur Sacerdos non detegere aliis peccatum auditum in confessione, sed etiam tenetur nullo modo loqui de ipso cum poenitente extra confessionem, nec exprobare, nec obicere illi crimen, nec in memoriam renocare, quamvis enim non sit fractio sigilli propriè, est tamen quoddam genus quasi reuelationis, & offenditur sigillum, Henriq. in sum. lib. 6. c. 20. § 7. Sanch. de marr. lib. 2. disp. 16. n. 3. Hinc sequitur Confessarium non posse ex noticia in confessione habita corrigere complicem poenitentis, aut eius confessionem impedire, aut alloqui complicem de peccato, nisi hoc faciat de licentia poenitentis, ita Soar. tom. 4. disp. 34. sect. 4. n. 19. Hier. Onuphr. de sigillo sect. 4. q. 7. dub. 3. pag. 309. Sylu. verbo, Confes. 3. q. 6. post Henriq. Reginald. & Nugn. tenet Bonac. de Sacram. q. 6. sect. 5. puncto 4. n. 25. vide quæ dixi ad c. sicut dignum, §. illi etiam, vers. sed. subampliat, sub de homicid.

Licet sciat eum esse reum.] Notatur ad hoc quod si Sacerdoti ex sola confessione istius, vel alterius complicis nouit vice Dei occultum crimen, non licet negare communionem petenti etiam occultè, vt per Henriq. in sum. lib. 8. c. 9. § 3. Sic etiam Confessarius, siue sit Parochus, siue alius non potest Eucharistiā negare ob peccatum in confessione auditum, sicut nec Episcopus potest clericum ob crimen in confessione auditum repellere ab Ordinibus suscipiendis: ita Henriq. l. 6. c. 19. § 5. lit. V. Hieron. Onuphr. de sigillo sect. 4. q. 7. dub. 4. pag. 312. post Lazar. Coninch. & Reginald. tenet Bonac. de Sacram. q. 6. sect. 5. punct. 4. n. 17. quicquid multi apud Sanch. d. disp. 16. n. 11. & Gutierrez. de marr. c. 61. n. 1. aliter sentiant de Sacerdote, qui non tenetur ex officio ministrare Sacramenta, aut etiam de Parocho dum petitur, & non tenetur administrare.

S V M M A R I V M.

- 1 Ordinarius subiectus Episcopo si profert in sibi subditum iustam censuram Ecclesiasticam, Episcopus illam seruare debet, & illam sine satisfactione, & conscientia proferentis relaxare non debet.
- 2 Curatus, Prelatus dicitur, & Pralaturam habere.
- 3 Excommunicationis sententia Plebani ideo valuit in presenti, quia habebat iurisdictionem ex privilegio.
- 4 Prelatus omnibus habentibus Collegiatas Ecclesias regulares, vel seculares est cura gregis commissa.
- 5 Episcopus valide absolvere potest excommunicatum à Prelato inferiori.
- 6 Citatio est necessaria in absolutione danda.

Z

CAP.

CAP. Cùm ab Ecclesiarum. III.

Alex. III.

Ordinarius subiectus Episcopo, quando excommunicat, vel aliam sententiam profert legitime, Episcopus illam seruare debet, & sine congrua satisfactione & de scientia Ordinarij causa non debet relaxari. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Innoc. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Butr. Anchar. Host. Panorm. Barbat. Bald. Felin. Imol. Anan. Henric. Guid. Papa. Viuian. in ration. primi libri iuris Pontif. pag. 426. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 154. remissimè Casali. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 1. refertur ab Anton. Aug. collect. 1. Decret. l. 1. tit. 23. c. 3. & est post Conc. Lateran. part. 3. c. 7.

Ipsam facias inuolubiter obseruari. Dum text. in præcatis verbis interdictum, & excommunicationem latam à Plebano iubet ab Episcopis obseruari, videtur probare cuilibet Sacerdoti potestatem competere ferendi censuras, cum tamen certum in iure sit omnes, & solos illos, qui Ecclesiast. habent iurisdictionem fori exterioris censuras ferre posse, vt probat c. querenti, ibi, discretus iudex, de verbor. signif. resoluunt D. Thom. in 4. dist. 18. q. 1. ad 3. Abb. inc. ab excommunicatione. n. 5. de rescript. & in c. transmissam not. 1. de lest. Cou. in c. alma p. 1. §. 11. n. 1. Nau. in man. c. 27. n. 5. Vgolin. de censur. tab. 1. c. 2. §. 19. à n. 1. Valent. tom. 4. disp. 7. sect. 17. puncto 3. Soar. de censur. tom. 5. disp. 2. sect. 2. à n. 6. Ad text. igitur in præfenti respondetur ipsum in principio supponere Plebanum, de quo ibi, habere iurisdictionem puniendi malefactores, atque ita agere de Præfato inferiori habente iurisdictionem fori contentiosi, vt probant verba illa. Ecclesiarum Prælati, notant Abb. & DD. communiter vt constat ex relatis per Couar. in d. c. alma part. 2. n. 6. Quod autem sit Plebani officium attento iure communi, colliges ex c. 1. ad fin. ne clerici vel monachi, lib. 6. explicant post alios Rebuff. in praxi part. 3. signature. verbo, & situationis, n. 6. Petr. Greg. synagm. iuris lib. 15. c. 24. n. 12. Læli. Zech. de Republ. Ecclesiast. c. 27. à princ. Possè autem consuetudinem, vel privilegium Romani Pont. Plebanis, & reliquis parochis iurisdictionem tribuere fori exterioris, probatur ex reg. text. in c. cum contingat, de for. compet. & c. duo simul, infra hoc tit. cum similibus, de quibus Balb. de prescript. 2. p. 5. princ. q. 2. princ. à princip. Nau. in c. placuit, de pœnit. dist. 6. n. 35. Couar. in reg. possessor. p. 2. §. 3. n. 1.

Retenta igitur communi Doctorum resolutione tenentium illos solum habentes prædictam iurisdictionem posse excommunicationem promulgare, contra eam non obstat text. in præfenti iuxta responsionem, & intellectum, quem modò præstici, nunc verò necesse est, vt aliis iuribus respondeam, quæ in hac sententiam prima facie corrumpuntur. In primis ad text. in c. nemo 2. q. 1. dum inquit Presbyteros ferre non posse excommunicationem nisi probata causa, respondeo intelligendum esse non generaliter, sed de illis tantum Presbyteris, qui iurisdictionem habent fori contentiosi, cum enim aliud principaliter decidat, dum de Presbytero meminit, termini habiles debent supponi, iuxta vulgarem doctrinam text. in l. qui testamento, ibi, si alium, & c. ff. de testam. quomodo etiam intelligendus est text. in c. alia, in fine, 16. q. 1. vbi loquens de Presbytero, inquit illi licere tradere Satanæ, quod idem est atque excommunicare, vt scilicet loquatur suppositis terminis habilibus, atque de

Presbytero habente iurisdictionem. Eodem etiam modo intelligitur Gratian. in c. miramur, vers. cum ergo Sacerdotibus, 14. q. 1. quod non voluerit generaliter quemlibet Sacerdotem in sacerdotali vñctione, cum charactere potestatem excommunicandi in actu recipere, sed supponendo terminos habiles disputare an illi, qui eam habent potestatem ab Ecclesia, eandem amittant propter hæresim, quamvis Gratianum in hoc proposito reprehendat Vgolin. d. §. 19. n. 6. Ad c. 2. supra hoc tit. ex litera patet solutio, dum enim conceditur Sacerdotibus potestatem excommunicandi auctores damni, clarissime loquitur de Sacerdotibus habentibus iurisdictionem fori contentiosi, vt patet ibi, nisi inducitur ordine quis probare possit, & c.

Prælati. Ergo Curatus Prælati dicitur, & prælatum habere, tangit Petr. Gregor. in tract. de benef. cap. 10. num. 20. tradit Lambert. de iurepatron. lib. 2. part. 1. q. 7. art. 2. o. n. 2. quos refert & sequitur Dionys. Paul. de vera Patriarchalium quatuor sedium erect. c. 1. §. num. 38.

Collige ex hoc text. Prælatos omnes Episcopo inferiores, qui iurisdictionem habent fori contentiosi, habere potestatem ferendi censuras, vt per Sot. in 4. dist. 22. q. 2. art. 1. vers. non est, Cou. d. §. 11. num. 1. vers. primum. Vgolin. d. c. 2. §. 2. c. Læli. Zech. cap. 1. num. 6. vers. 6. & vers. 16. & confirmatur, quia licet soli Episcopi plenam, & simpliciter in tota sua diocesi ordinariam habeant iurisdictionem, gloss. verbo iurgia, in cap. perlellis, 25. dist. non tamen inconuenit, quod alij inferiores Prælati quoad nonnullos actus, & certa aliqua negotia, vel certas personas, attento eodem iure communi ordinariam habeant iurisdictionem fori exterioris, vt bene aduertit Bero. in rubr. de offic. deleg. n. 15.

Vnde Guardianos, Abbates, Generales, & alios Prælatos Regularium, iure communi absque aliquo privilegio excommunicare, aliasque censuras ferre posse probatur ex supradictis, diximus namque omnes illos censuras ferre posse, qui iurisdictionem habent fori contentiosi, sed Generales, Abbates, & alij Religiosorum Prælati, in eos hanc exercent fori contentiosi iurisdictionem, ad eos enim omnis potestas, & sollicitudo pertinet sui Monasterij, cap. luminoso, cap. nullam 18. q. 2. atque etiam Monachorum correctio, & excessuum punitio, c. quanto, hoc tit. cap. ea, quæ, iuncta gloss. 1. de statu Monach. cum multis aliis, quæ latissime prosequitur Abb. in cap. cum contingat, a num. 21. de foro compet. & alij de quibus Boer. decis. 171. à num. 4. latè Fr. Emman. quest. Regul. tom. 1. quest. 17. artic. 1. cum seqq. & plenè relati à Cened. ad Decretal. collect. 111. Ergo eodem iure communi censuras ferre posse dicendum est, & probat text. in cap. cum in Ecclesiis, de maiorit. & obed. & in cap. reprehensibilis ad fin. de appellat. & in c. sicut 31. iuncta gloss. verbo anathematis, de simon. & vltra antiquiores, quos referunt, notantur Henric. in summ. lib. 13. de excommun. cap. 24. §. 3. Vgolin. d. §. 20. à num. 11. Soar. d. sect. 2. num. 9. versic. item Superiores, iuncto num. 11. latè Fr. Emman. tom. 1. quest. 59. Neque obstat text. in cap. quidam, & in cap. Monasteria 18. quest. 2. quia resp. procedere in Monachis laicis, quales olim erant ferre omnes, cap. sic vine 16. quest. 1. Vel intelligi potest procedere quoad correctionem, quæ semper ordinariis reservata fuit, cap. hoc tantum, cap. cognouimus 18. quest. 2. cap. 1. cap. in singulis, §. porro, de statu Monach. Vtrum autem Abbates, & Guardiani, alique Prælati quasi Episcopalem iurisdictionem non habentes possint ferre excommunicationem ad finem reuelationis furto rum, aut pro rebus deperditis, negativè respondet Fr. Emman. d. q. 59.

d. q. 9. art. 4. id enim solum concedi Episcopis decedit Conc. Trid. sess. 25. de reform. 1. 3. Vtrum autem Abbates isti extra locum suae Praelaturae in suos subditos censuras ferre possint, disputant late Abb. in d. c. *etiam contra g. u. n. 33.* & Fr. Emman. d. art. 1. affirmatiue resoluentes.

Sic etiam ex dictis inferitur attentio iure communi omnes Episcopos & Praelatos superiores censuras ferre posse, diximus enim hos omnes censuras ferre posse, qui iurisdictionem habent fori contentiosi, constat hanc habere Episcopos, & alios superiores Praelatos, attentio iure communi, c. 1. c. *irrefragabili*, hoc tit. c. *qualiter* & quando, il. 2. in princ. de accus. Ergo iure proprio eos hanc habere potestatem, & iure communi attentio probat text. in c. ad reprimendam, & in c. conquirente, hoc tit. resoluunt ultra ordinarios ibi, omnes supra citati in vers. *ibid.* post n. 2. ampliatres procedere in Episcopis confirmatis, quamvis nondum consecratis, per c. *transmissam*, de elect. vbi notant omnes, teste Vgolin. d. § 20. num. 6. vers. quarto, Henric. d. cap. 2. 4. in princ. Iacob. de Grassis c. 4. n. 5. *id est* locum idem resoluentes in Capitulo Sede vacante.

3 Plebanus sancti P. &c.] Aduerte ideo huiusmodi Plebani excommunicationis sententiam valuisse, quia habebat iurisdictionem ex privilegio, & ita de iure speciali, ita Paul. Comit. *respons. moral. lib. 6. § 5. l. 1. n. 1.*

Ipsam facias, &c.] Probat hic text. sententiam excommunicationis prolatam à Praelato inferiori non posse ab Episcopo relaxari sine congrua satisfactione, & eundem Praelati inferioris conscientia. Quod quidem Pontificis responsum non sine difficultate procedit, nam certum est absolutionem censurarum ab his praestari posse, qui eas protulerunt, vel ab eorum superioribus, Abb. hic n. 1. Couar. in c. *alma mater*, p. 1. § 1. 2. n. 2. Soar. tom. 1. disp. 7. sect. 2. n. 1. 2. Vgolin. tab. 1. de censur. c. 4. Vnde cum Episcopi in suis diocesis plenam quoad omnes habeant iurisdictionem, c. 1. hoc tit. c. cum Episcopus, eod. tit. lib. 6. aliorumque inferiorum Praelatorum superiores sint, & hi non nisi ex speciali Episcoporum commissione valeant excommunicare, ex dictis in addit. ad cap. *Archidiaconis*, de offic. Archid. ideo videbatur à censuris latis ab inferioribus sine ipsorum conscientia posse Episcopum absolueri, quo fundamento si Episcopi ab illis absoluant, absolutionem licet iniusta sit propter debitum modum non seruatum, mero tamen iure validam censet gloss. ult. in presenti, quam sequuntur Abb. & DD. communiter, teste Couar. d. § 12. n. 3. comprobatur Vgolin. d. c. 4. § 1. n. 7. & 10. veramque, & communem praedicat Soar. de censur. d. sect. 2. n. 17.

Verum contrarium vrgit, quia superior ad absolvendum in proposito is censetur à quo, vel ab inferiori iurisdictione absolute dependet, vel quando occurrit casus, in quo potestatem habet in eum, qui absoluitur, text. autem in presenti agit de Praelatis, qui iure speciali, privilegio scilicet, vel consuetudine habebant iurisdictionem priuatiue respectu Episcoporum, vel si cumulatiue in eum tantum sensum, ut praeventio maneat locus, & per consequens postquam inferior excommunicauit, Episcopi iurisdictionem praeventire, seu praecipuam censendus est, ita ut Episcopus valide in causa praeventa se intromittere, vel absolueri non possit, ex reg. text. in l. unic. ff. de offe. cons. & quae late explicat Cou. *practicarum c. ult. d. n. 1.* quo fundamento merito contra gloss. & communem tenuerunt plures Doctores antiqui, quod refert Abb. hic n. 11. vers. in gloss. final. & de ver-

Toma. I.

ritate eiusdem communis dubitavit Couarruias vbi proximè.

Neque pro illa communi facit, sed magis extorquetur in contrarium text. in presenti, dum enim inquit excommunicationem à Plebano latam sine ipsius conscientia, ab Episcopo relaxari non posse, magis supponit, quod si relaxaverit, absolutio non valebit utpote à non suo iudice lata, iuxta reg. text. in c. at si clerici, in princ. de iud. cum similibus, & significat text. per locum ab speciali in c. venerabilis, §. sanè, in fine, de sent. excom. lib. 6. dum eo tantum casu absolutionem à superiore praestitam valere decedit, quod ipsi superiori competat de excommunicatione cognoscere; cum ergo communis supponat ad Episcopum non pertinere cognoscere de excommunicatione lata à Plebano, sed potius eam iniubiliter observari facere debere, ut text. in presenti expresse probat, rectè sequitur quod si excommunicationem relaxaverit, absolutio valere non potest.

In gloss. *Ecclesiastica sententia*, ibi, Quod quilibet Praelatus Collegiata Ecclesia, &c.] Notatur ad hoc quod Praelatus omnibus habentibus Collegiata Ecclesias Regulares, vel saeculares, est cura gregis commissa, ut per Nauar. in tract. de redditibus Eccles. q. 1. vers. undecimo, moneo, n. 1. quod intelligit alibi idem Nauar. comment. 1. de Regularibus num. 63. quoad Collegium, cui praest, non tamen quoad plebem contra hanc gloss. nisi consuetudo augeat iurisdictionem.

In gloss. *Non relaxes*, fin. ibi, cum sit Superior, & Ordinarius, &c. Notatur ad hoc quod Episcopus valide absolueri potest excommunicatum à Praelato inferiori, quia iurdictio competens inferiori non datur illi priuatiue, sed cumulatiue, & ampliatiue, ut per Cou. in c. alma mater, de sent. excom. lib. 6. p. 1. § 1. 2. n. 3. Soar. de Pace in pract. tom. 2. pralud. 1. n. 10. Soar. de censur. disp. 7. sect. 2. n. 1. 2. Bonac. eod. tr. disp. 9. § 3. punct. 1. n. 3. Auila p. 2. c. 7. disp. 1. dub. 11. Henric. in sum lib. 13. c. 28. n. 3.

In ead. gloss. ibi, Nunquid tenet absolutio, &c. Notatur ad hoc quod in absolutione danda citatio est necessaria, si tamen omittatur absolutio non redditur nulla, sed tenet, licet absolvens male faciat, ut per Roman. cons. 334 sub n. 1. vers. veritas est, Butt. in c. qua fronte, de appell. & ibi Abb. n. 6. vers. nunc quero, & Franch. n. 31. Ant. Ricc. de iure personarum lib. 4. c. 70. n. 12. vbi n. 14. limitat ne procedat vbi absolutio esset data ab eo, qui non potest dare, nisi in gradu appellationis, &c.

SUMMARY.

- 1 Ordinator vacantis Ecclesiae etiam patronatus si ex iusta causa differitur, est ibi per Episcopum oeconomus ponendus.
- 2 Patronus laicus praesentans minus idoneum si est intra quadrimestre tempus, poterit alium idoneum praesentare.
- 3 Capitulum Sede vacante oeconomus praefigere potest.
- 5 Patronus Ecclesiasticus ratione Ecclesiae, & non patronatus praesentando scienter indignum, est priuatus pro illa vice iure praesentandi.
- 6 Patroni laici quare variare possint, non ita Ecclesiastici, remissive.
- 7 Custodia Ecclesiae vacantis si sit de inueparrenatus laicorum non ad patronum laicum, sed ad illum Praelatum spectat, qui ius habet conferendi.

Z 2 CA.

CAP. CUM VOS. IV.

Ecclēsię vacanti quando non providetur, in eo quia presentatur persona non idonea, vel oritur differentia inter Ordinarium, & presentatorem, vel alia causa, Ordinarius remota appellatione ponere debet œconomos, qui percipiant fructus, & eos aut expendant in utilitatem Ecclesię, vel fideliter conservent futuris successoribus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabab. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Innoc. Imol. Anan. Bald. Barbat. Henric. Panorm. Host. Butr. Anch. Viuian. in ration. primi libri iur. Pontif. pag. 427. Alagona in compend. iur. Can. pag. 154. remissive Ximen. in concord. part. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decret. lib. 1. tit. 23. c. 5. & est post Concil. Later. p. 15. cap. 21.

2 Minus idonea presentantur, &c.] Notatur ad hoc quod patronus laicus presentans minus idoneum, si est intra quadrimestre tempus, poterit alium idoneum presentare; ita Perez l. 2. vers. secunda conclusio, tit. 6. l. 1. Ordinam. pag. 153. Ego ipse de officio & potest. Episc. p. 3. alleg. 72. n. 104. ubi etiam teneo denolutionem fieri ad Superiorem habentem instituire quando lapsum sit quadrimestre, & non sit idoneus presentatus.

3 Ponatis œconomos, &c.] Notatur ad hoc quod Capitulum Sede vacante œconomos praeficere potest, ut per Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. l. 30 tract. 3. n. 241. quem refert illustr. D. meus Roder. à Cunha in com. ad c. 2. n. 4. dist. 89.

4 Qui debeant fructus percipere.] Intellige de fructibus, & redditibus tempore vacationis provenientibus, & non de spoliis beneficiariorum pramortuorum, ita Nanar. de spoliis clericorum, §. 10. n. 1. vers. ad tertium.

5 In glof. Minus idonea, ibi, Sed in collegio, seu Ecclesiastica persona aliud est. Notatur ad hoc quod patronus Ecclesiasticus ratione Ecclesię, & nō patrimonij presentando scienter indignum est prinatus pro illa vice iure presentandi, ita Perez d. l. 2. vers. prima conclusio, pag. 153. Cald. Pereira de potestate nomin. c. 1. n. 61. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 8. n. 11. Mar. Anton. var. resol. lib. 1. resol. 19. n. ult. Vgolin. de officio & potest. Episc. c. 5. l. §. 1. n. 4. vers. 2. Ego ipse loco praecitato, & hanc glossam esse communiter receptam asserunt multi, de quibus Lambert. de iure patron. 2. art. & 4. q. 10. principalis, p. 1. l. 2. Card. Tusch. lit. P. concl. 148.

6 In ead. glof. ibi, Et hac potest esse ratio, &c. De ratione diversitatis quare laici patroni variare possint, non ita Ecclesiastici, egi d. alleg. 72. n. 154.

7 In glof. O Economos, ibi, Et ex hac litera notare debet, &c. Notatur ad hoc quod custodia Ecclesię vacantis, si sit de iure patronatus laicorum, non ad patronum laicum, sed ad illum Prælatum spectant, qui ins habet conferendi, seu instituendi, quamvis Episcopus non sit, ita Innoc. hic n. 1. super verb. Ecclesiast. Host. col. 2. n. 1. in verbo, ponatis, & n. seg. Ioan. Andr. col. 3. n. 16. Bald. col. 2. n. 4. Petr. de Anch. n. 2. vers. quarto nota, Anton. de Butr. col. pen. in fin. n. 16. Panorm. col. 3. n. 8. vers. secundo nota, Rendina in prompt. recept. sentent. tom. 1. tit. 34. n. 5. Ego ipse de officio & potest. Episcop. p. 3. alleg. 72. à n. 17.

S V M M A R I V M.

1 Ordinario quando constat quod absolutus à Papa superstitit veram causam, quare fuerit excommunicatus, debet illum remittere ad Papam, si vero

sibi non constet, adest tamen urgens suspicio contra illum, debet cogere eum se purgare.

2 Excommunicatus una, vel multis excommunicationibus ex pluribus causis aequè principalibus, non censetur absolutus ab omnibus si in petitione unam ex illis tacuit.

3 Absolutio exorta per dolum versantem circa causam finalem inualida est.

4 Excommunicatus semel amplius potest excommunicari, eadem prima excommunicatione manente.

5 Censura una auferri potest alia remanente.

6 Absolutio pro falsa causa quare non habeatur pro absoluto, sicut pro falsa causa excommunicatus habetur pro excommunicato, remissive.

CAP. Ex parte. V.

Excommunicatus ab ordinario quando obtinet absolutionem à Sede Apost. non explicando veram causam excommunicationis, & hoc constat Episcopo, Ordinarius censuris cogit illum redire ad Sedem Apost. cum literis Episcopi veritatem continentibus; si vero hoc non constat, sed est suspicio, compellere debet illum coram se purgare. Colligitur ex Ordin. Abb. antiq. Zabab. Collect. Bellam. Io. Andr. Anan. Innoc. Imol. Butr. Panorm. Henric. Anch. Bald. Host. Barbat. Viu. in ration. primi libri iur. Pontif. pag. 428. Alagona in compend. d. iur. Can. pag. 154. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decret. lib. 1. tit. 23. c. 7. & est post Concil. Later. p. 31. c. 1.

Ocultatis excessibus, &c.] Notatur ad hoc quod si quis una, vel multis ligatus est excommunicationibus ex pluribus causis aequè principalibus, non censetur absolutus ab omnibus si in petitione, & impetratione absolutionis unā ex illis tacuit, ut per Henric. in sum. lib. 13. c. 10. §. 12. Frechil. de com. art. 4.4. p. n. 2. Nicol. Garc. de benef. p. 8. c. 3. n. 13. Cou. in c. alma mater, p. 1. §. 1. n. 13. Mar. Alter. de censur. tom. 1. de excomm. lib. 4. dist. 5. c. 4. vers. dico primo, cum quibus multipliciter intellige. Vnde absolutionem ab excommunicatione pronuntiatam ex falsa causa esse nullam, & nihil prodesse excommunicato, tenent Concl. §. 1. r. n. 4. Nanar. in man. c. 17. n. 3. Mar. Alter. d. dist. 5. c. 3. Sic eodem modo inualidam esse absolutionem exortam per dolum versantem circa causam finalem, quia Superior non intendit absolvere nisi iuxta causam sibi propositam, tenet Bonacin. de censur. dist. 1. q. 3. puncto 8. n. 2. ubi etiam tenet validam esse absolutionem exortam per dolum versantem circa causam tantummodo impulsivam, de quo vide Nicol. Garc. d. c. 8. n. 10. & 11.

In glof. Redire. Nota quod semel excommunicatus amplius potest excommunicari eadem prima excommunicatione manente, Cou. in c. alma mater, p. 1. §. 1. n. 4. de sent. excom. lib. 6. Nan. in c. ita quorundam iussu, de Iuda notab. 13. glof. fin. à princ. Perez l. 1. col. 26. vers. dubitatur, tit. 5. lib. 8. Ordin. semel enim ligatus una censura, est adhuc subiectum capax alterius, non tantum diversæ rationis, sed etiam eiusdem, Sylvest. verbo, excommunicatio l. n. 10. Soar. de censur. dist. 1. sect. 2. Anil. eod. tract. p. 2. c. 4. dist. vnic. dub. 7. Bonac. d. dist. 1. q. 1. punct. 1. n. 1. Hinc colligitur posse vnam censuram auferri alia remanente, quia inter censuras non est necessaria connexio, & sicut una potest ferri ante aliam, ita etiam potest auferri, S. Thom. in 4. dist. 18. q. 18. art. 5. Valent. tom. 4. dist. 8. q. 17. puncto 8. Vgolin. de censur. tab. 1. c. 19. §. 3. n. 10. Sayr. eod. tract. lib. 1. cap. 21. n. 13. Soar. dist. 7. sect. 9. num. 4. & 6. quos refert, & sequitur Bonacina

Bonacina d. disp. 1. q. 3. puncto 6 n. 1. nam ligatus pluribus excommunicationibus obtinens absolutionem expressa vna causa, seu vna excommunicatione, non habetur pro absoluto quoad aliam, vt in cap. cum pro causa, & in c. officij, de sent. excom. Couar. d. s. 1. n. 13. concl. 2. Vgolin. tab. 1. de censur. c. 19. §. 4. n. 4. Nic. Garc. d. c. 3. n. 13. & ideo valet impetratio absolutionis ab vna excommunicatione, non facta mentione de alijs, quibus idemmet ligatur, Sanch. de matr. lib. 8. disp. 2. §. n. 1.

- 6 In ead. gloss. ibi, Sed queritur quare absolutus pro falsa causa non habetur pro absoluto, sicut pro falsa causa excommunicatus habetur pro excommunicato, &c. Huius glossæ differentiam inter excommunicationem, & absolutionem sequuntur Couar. d. s. 1. n. 14. Nauar. d. n. 38. declarat Mar. Alter. d. disp. 5. cap. 3. vers. qua in re.

S V M M A R I V M.

- 1 Delegati Papa defidia, vel malitia si quis persenerat in peccato, Ordinarius loci potest supplere, non obstante quod causa fuerat delegata commissæ.
- 2 Testes in figura iudicij, & vna voce non in scriptis testimonium perhibere tenentur, & cogi possunt.
- 3 Testes si extra patriam vocentur pro testimonio ferendo, illis solui debet expensis producentis, antequam de domo pedem moueant.
- 4 Expense iudicis auctoritate taxanda sunt.

C A P. Significauit. VI. Cælest. III.

- 1 Episcopus quando excommunicat aliquos, v. g. manentes in matrimonio incestuoso, & isti per appellationem impetrant à Papa iudicem delegatum qui illos absoluit, sed non inquit causam ex malitia, vel defidia, Episcopus potest denuo eos excommunicare, donec delegatus legitime prosequatur causam. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Collect. Zabar. Innoc. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Butr. Anch. Hof. Panorm. Barbat. Bald. Felin. Imol. Henric. Viuiam. in variis. primi libri iur. Pontif. pag. 429. Alagona in compend. iuris. Cap. pag. 155. remissiuè Ximen. in concord. p. 1. refertur ab Anton. August. collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 14. cap. 2.

- 2 In gloss. Pro eorum receptione. Aduerte quod testes in figura iudicij, & vna voce, non in scriptis testimonium perhibere tenentur, Soar. in thesaur. sentent. lit. T. n. 165. Mascard. de probat. in proam. q. 5. n. 11. Farin. in praxi crim. p. 2. q. 80. n. 27. quos refert parens meus in remiss. ad Ordin. Regiam Lusit. lib. 3. tit. 56 §. 6. n. 4. Et ad hoc cogi possunt Farinac. d. p. 2. q. 78. à n. 1. & à n. 57. Fr. Ludou. Miranda de ordine iud. q. 24 art. 1. concl. 3. Soar. de Pace in pract. tom. 1. p. 1. temp. 8. n. 16. Et si extra patriam proferendo testimonio vocentur, eis solui debet sumptibus producentis antequam de domo pedem moueant, Surd. de aliment. tit. 4. q. 8. n. 3. & 9. Steph. Gratian. discept. forens. c. 57 n. 9. & iudicis auctoritate expensæ taxanda sunt Rebuff. de reprobat. testium, n. 408. cum seq. Bellacomb. tom. 2. com. opin. lib. 7. tit. 13. n. 61. pag. 257. Surd. d. tit. 4. q. 21. n. 2. quales conueniunt facere domi suæ, Gregor. l. 21. verbo, que coma, tit. 2. p. 1. Stephan. Gratian. d. c. 57. n. 4. Surd. d. tit. 4. q. 18. n. 8. 12. 13. & 14. cum salario, quod ex suis artibus, vel officiis lucrari possint, Cacher. Pedem. decis. 46. Camil. Borrel. conf. 21. n. fin. Franc. Marc. Delphin. decis. 178. c. 3. p. 1.

Tim. I.

S V M M A R I V M.

- 1 Ordinarius supplet negligentiam Abbatis non reuocantis Monachum vagabundum.
- 2 Monachi vagatio sine expulsiōe non priuat Monasterium iure suo, quod habet in eum.
- 3 Eiectus à Monasterio per iustam sententiam desinit esse Monachus Monasterij.
- 4 Regulares viri &que sexus non possunt tenere propria, sed omnia dare debent suis Superioribus.
- 5 Apostatas, & Fratres fugitiuos recolligendi cura cui incumbat, ostenditur.
- 6 Abbates in suis Monachos iurisdictione viuunt ordinaria.
- 7 Consuetudo iurisdictionem dare potest.

C A P. Quanto. VII. Innoc. III.

Regulares dissolutos, vt qui relicto claustro pecunia comparata, discutiunt per curias Principum, Episcopus admonere tenetur vt resignata pecunia in manibus Prelatorum, conuertenda in utilitatem domus secundum Abbatis consilium, Regularem vitam obseruent, & si Prelati sunt negligentes, eos corrigere, & compellere debet priuatione officij, & beneficij appellatione remota. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anan. Barbat. Butr. Panorm. Hof. Felin. Anch. Innoc. Henric. Boich. Guid. Papæ, Cened. collect. 121. Viu. in ration. primi libri iur. Pont. pag. 429. Alagon. in compend. iur. Canon. pag. 155. remissiuè Ximen. in concord. p. 1. refertur ab Anton. August. collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 20. cap. 1.

Claustrum abhorrentes, &c. [Notatur ad hoc quod vagatio Monachi sine expulsiōe non priuat Monasterium iure suo, quod habet in eum, vt per Tirac. de retractu lig. §. 10. gloss. 1. n. 16. Solus enim eiectus per iustam sententiam desinit esse Monachus Monasterij, vsque adeo, vt amplius cum eo communionem non habeat, Abb. in c. 1. de infant. expos. quem sequuntur ibid. Socin. & Anan. ac Anton. Ricciol. de iure personarum extra gremium Ecclesie existent. lib. 8. c. 11. n. 1. vbi n. 4. quod per sententiam expulsiōis tollitur obligatio religiosi erga religionem, nouissimè R. P. Franc. à Coriolano in tract. de casibus reservatis, p. 2. casu 2. de apostasia, n. 30. & in appendice.

Vi proprium in manibus Prelatorum, &c. [Sacra censuit Congreg. Regulares viri &que sexus non posse tenere propria, sed omnia dare debere suis Superioribus à quibus primò eorum necessitatibus subueniendum est, reliquum verò conferendum in vsum Monasterij, Nau. comment. 2. de regul. n. 18. & in tract. de redditib. Ecclesiast. q. 1. n. 84. Azor. in sit. moral. p. 12. lib. 12. c. 9. q. 1. prope fin. Francisc. Leo. in thesaur. fori Ecclesiast. p. 2. c. 1. n. 41. Ego ipse de offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 102. faciunt que P. Francisc. à Coriolano d. p. 2. casu 4.

Si Prelati eorum, &c. [Notatur ad hoc quod cura recolligendi apostatas, & Fratres fugitiuos specialiter, & principaliter eorundem Prelatis incumbit respectiue, Episcopis autem, & locorum ordinariis in casu, quo ipsi in re tanti ponderis, & momenti negligentes extiterint, ita Ludou. Miranda in man. Prelat. tom. 1. q. 51. art. 3. Vnde Archiepiscopus in tota Provincia potest admonere Monachos, & alios Regulares vagabundos, & apostatas vt redeant ad sua Monasteria, monendo prius Episcopos suffraganeos vt id exequantur, deinde Regularium Superiores, vt

Z 3 eos

eos reducant, quibus negligentibus ipse compellet Regulares, & etiam Superiores, Marc. Ant. Genuef. *in praxi Curie Archiepisc. Neapol. c. 70. n. 20* Attenta verò dispositione Concil. Trident. *sess. de reformat. c. 3.* Regularis extra Monasterium degens etiam sui Ordinis privilegij prae-textu tutus non est quominus si deliquerit ab Ordinario loci, tanquam super hoc à Sede Apostolica delegato, secundum Canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi valeat, de quo egi d. p. 3. alleg. 105. à n. 14.

In gloss. *Si Prælati*. Notatur ad hoc quòd Abbates in suos Monachos iurisdictione vtuntur ordinaria, suntque eorum iudices ordinarij, quippe quod iurdictio propria sit muneris sui functioni adherens, vt per Victorin. Manum *de modo procedendi in causis Regul. c. 2. n. 2.* Bapt. Confert. *summ. privileg. tit. 11. c. 1.* Aldrete *de religiosa disciplina tuenda, lib. 1. cap. 2. n. 4.* & ideo Clerici Regulares, seu Monachi indistinctè coram suo Abbate sunt conueniendi, vel accusandi, præterquam de grauissimis criminibus depositione dignis, Boer. *decis. 271. n. 5.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 2. q. 63. art. 1.* vbi tenet quòd attento iure communi nullum est in hac re constituendum discrimen inter Clericos sæculares, & Regulares. Qualiter autem attento iure communi Monachi fuerint Episcopis subiecti, & postea per Summorum Pont. privilegia ab Ordinariis potestate exempti, dixi d. p. 3. alleg. 105. à princ.

In ead. gloss. ibi, *Quæ dat iurisdictionem*. Notatur ad hoc quòd consuetudo iurisdictionem dare potest, post Bart. Ias. Felin. Bald. & Roch. notat ex hac gloss. Cou. *in reg. possessor. p. 2. §. 3. n. 1.*

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicatus ab vno Episcopo ab alijs est vitandus. Et Archiepiscopus per querelam aditus absolueri non potest nisi primo remittat.
- 2 Absolueri non potest ab excommunicatione lata per sententiam generalem, vel particularem nisi ille qui eam tulit, vel eius successor, vel Superior.
- 3 Absolutus simpliciter ab excommunicatione præstita cautione de satisfaciendo, si non satisfaciatur, non incidit in priorem excommunicationem, sed oportet, quòd iterum excommunicetur.
- 4 Absolutus sub promissione de parendo mandatis, si non pareat, minimè remanet excommunicatus.
- 5 Excommunicatus si appellat post decem dies index ex æquitate debet admittere appellationem.
- 6 Sententia lata in matrimoniali causa, à qua pronunciatum non est, prae-textu appellationis corrigi, aut emendari nequit.
- 7 Excommunicatus nisi appellet intra decem dies, dempto absolutiois effectus non auditur per viam appellationis, sed per viam simplicis querelæ.
- 8 Metropolitanus potest adiri per viam querelæ quando sublatum est remedium absolutiois.
- 9 Excommunicans iniuste tenetur ad interesse.
- 10 Excommunicationis iniuste effectus, & an liget, remissive.

C A P. Ad reprimendam. VIII.

EXcommunicatum ab vno Episcopo absolueri non debent alij Episcopi, ac etiam Archiepiscopus quamvis appellet ad eum, sed remittere tenetur ad excommunicatorem, qui si non vult eum absolueri. Archiepiscopus absoluat accepto iuramento quòd

satisfaciet Episcopo in eo, super quo fuit excommunicatus iussu, & si non obdierit, reincidat appellatione remota. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabara. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Butr. Henric. Imola. Felin. Panorm. Innoc. Host. Anch. Barbat. Guid. Papæ. Viu. *in ration. primi libri iur. Pontif. pag. 430.* Alagona *in compend. iur. Canon. pag. 155* remissive Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 3. Decret. lib. 1. tit. 20. c. 2.*

Tu verò Fr. Archiepiscopo, &c.] Aduerte ab excommunicatione lata per sententiam generalem, vel Particularem non posse absolueri nisi illum, qui eam tulit, vel eius successor, aut Superiorem, Valent. *tom. 4. disp. 7. q. 17. puncto 8.* Bonacina *de censur. disp. 1. q. 13. puncto 1. n. 2. & 5.* intellige de Superiore iurisdictione, puta in Episcopo ratione Archidiaconi, vel Parochi sibi subditi, prout in terminis gloss. *ult.* cum sibi citatis *c. ab Ecclesiis, super hoc tit.* & ideo Archiepiscopus cum non habeat directè iurisdictionem in subditos suffraganeorum, non potest à censuris latis ab eis absolueri, Bonacina *d. q. 3. puncto 2. n. 7.* nisi quando à suffraganeo appellatum fuit ad Archiepiscopum, & cognitum de appellatione, vocataque fuerunt partes, Soar. *tom. 5. disp. 7. sect. 2. n. 3.* vbi etiam tenet iudicem per appellationem non amittere iurisdictionem, & posse impendere absolutionem censurarum, quas tulit contra eum, qui à se appellauit, refert Bonac. *d. q. 3. puncto 1. n. 8.* quibus præhabitis intelligere debemus text. in præfenti dum habet Archiepiscopum per querelam aditum non absolueri, nisi primò remittat, vt procedat quando ad Archiepiscopum per simplicem querelam aditur, vel quando non fuit cognitum de appellatione vocatis partibus, sed quamvis hæc responsio sit communiter recepta ex verbo *conquestus*, vt notauit gloss. *hic*, & Abb. *n. 3.* ac Zabara. *2. oppos. 4.* ex diametro tamen videtur offendere literam huius text. ibi, *Cum excommunicationis sententia*, &c. Quare facilis est solutio, quæ colligitur ex litera, agere scilicet Pontificem in præfenti de causa ab Archiepiscopo ad Episcopum excommunicationem remittenda, non ex debito necessitatis, sed honestatis, ibi, *Quasi Coepiscopo deferens*, quòd non negat, imò expresse concedit text. *in c. per tuas, de sententia excommunicationis*, ibi, *Nisi volueris Episcopo diocesano deferre*, quod eleganti trimembri explicauit Pont. *in c. venerabilibus, §. sane, de sent. excom. in 6.*

Reducere non omittas.] Notatur ad hoc quòd si quis fuerit simpliciter absolutus ab excommunicatione, præstita cautione de satisfaciendo, tunc etiam si non satisfecerit, nequaquam incidit in priorem excommunicationem, sed oportet quòd iterum excommunicetur, vt per Felin. *col. 2. in præfenti*, & ad hoc dicit hunc text. celebrem Conar. *in c. alma mater, p. 1. §. 11. n. 6. de sent. excom. lib. 6.* Sic etiam absolutus sub promissione de parendo mandatis, si non pareat, minimè remanet excommunicatus, sed requiritur noua subintrusio in excommunicationem, Abb. *hic not. 4.* Gemin. *in c. eos, §. 1. vers. quod si absolutus*, & ibi Franch. *n. 3. de sent. excom. lib. 6. Dec. cons. 145. sub n. 1.* Ricc. *d. lib. 4. c. 66. n. 14.*

In gloss. *Suspendatur* ibi, *Vel quandocumque possit appellari*. Notatur ad hoc quòd si excommunicatus appellat post decem dies, index ex æquitate debet admittere appellationem, vt per praxim Episcop. *p. 1. verbo, appellatio, §. 11. pag. 24.* non potest tamen se defendere in expensis parti aduersæ debitæ ratione contumaciæ, Anton. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium, lib. 4. cap. 63. num. 20.*

8 In ead. gloss. ibi, *Postea possit appellare*. Notatur ad hoc quoddam sententia lata in matrimoniali causa, à qua pronocatum non est, ita assumit auctoritatem rei indicatæ, ut prætexit appellationis corrigi, aut emendari nequeat, Couar. de sponsa. p. 2. c. 8. §. 12. n. 12. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 15. n. 37.

In ead. gloss. ibi, *Per simplicem querelam*. Ex doctrina & similitudine huius gloss. colligunt Doctores communiter sententiam in causa matrimoniali, quæ appellatione cessante in rem indicatam transiit, veritate comperta non nisi remedio querelæ retractari posse, & ita procedere c. lator, & c. consanguinei, de re iudic. sequitur omnes hic, & in d. cap. lator, ubi Felin. n. 4. Couar. de sponsa. lib. p. 2. c. ult. §. ult. n. 13. vers. 4. Marant. de ordine iudic. 3. p. 6. n. 151. & 155. Rot. Bononiensis. dec. 969. idem admittentes in aliis sententiis quæ in rem indicatam transeunt retractari possunt, de quibus per Marant. d. loco, quamvis alij per viam supplicationis, restitutionis, sed per officium iudicis, vel conditionem ex lege retractari parent. Intellige querelam in proposito competere non tantum pro ut importat querimoniam, qua quis queritur de iudice iniuste granate, ut hinc in specie huius text. fieri enim recte potest ut sententia in causa matrimoniali secundum probationes, & merita causæ iustissime, sed contra veritatem prolata sit, ut in d. c. lator, & in d. cap. consanguinei, verum etiam intelligitur querela, pro ut dicitur remediū principaliter competens, quo accusatorio, actio vel petitio contra aliquem proponitur super eo, quod ex se iniustum est, iuxta l. querela, C. de falsis, c. de procurat. Sic Sanè super huiusmodi retractatione sententiæ necessarium adiri debet superior ille, qui principaliter etiam per viam querelæ competens est, veluti ordinarius, Sum. Pont. vel Legatus in sua provincia, d. c. lator, & c. consanguinei, c. 1. de officio legat. non autem Archiepiscopus respectu subditorum sui suffraganei, inter quos non nisi per appellationem competens est, c. 1. in princ. de foro comp. lib. 6. idque ex mente huius gloss. fatentur omnes præcitati, & alij, ut per addit. ad Bernard. reg. 678.

7 In ead. gloss. ibi, *Vnde per appellationem*, &c. Notatur ad hoc quod excommunicatus nisi appellet intra decem dies, idem pro absolutionis effectu non auditur per viam appellationis, sed per viam simplicis querelæ, Abb. hic sub n. 6. vers. sed quoad alios effectus, & in c. consanguinei, n. 9. ubi Fel. n. 2. de sent. & re iud. Ant. Ricc. d. lib. 4. c. 6. §. n. 8. & 9. intelligentes quoad effectus tantum concernentes interesse partis. Et hinc colligunt Doctores quod Metropolitanus potest adiri per viam querelæ, quando sublatum esset remedium appellationis, ut per Marant. de ordine iudic. p. 6. tit. de appell. n. 15. cum segg. & tit. de sent. ex com. n. ult. quicquid dicat Couar. pract. n. 2. Intelligi enim potest, si per viam appellationis possit cognoscere, nam si suffraganeus committat aliquid iniustitiæ in causa vel sententia sublato remedio appellationis, tunc potest adiri Metropolitanus per viam querelæ, Praxis Episcopi. d. verbo, appellatio, §. 17. pag. 24.

9 In gloss. *Fuisse ad fin. ibi*, *An alter alteri teneatur ad interesse*. Notatur ad hoc quod excommunicatus iniuste tenetur ad interesse, ut Perez l. 1. gloss. 3. pag. 181. col. 2. vers. quaritur, tit. 5. lib. 8. Ordin. De effectibus iniuste excommunicationis, & an liget, tollatque ipsam gratiam, agunt Anton. Ricciul. d. lib. 4. c. 1. per totum, & plures citati ab Aloyf. Ricc. in praxi auresa resol. 134. n. 4.

S V M M A R I V M.

1 Patriarcha non cognoscit de causis subditorum Archiepiscoporum, & Episcoporum suorum, nisi per appellationem legitimam, aut vigore consuetudinis, seu privilegij.

2 Patriarcharum privilegia ubi referantur, ostenduntur.

3 Consuetudo, & privilegium æquiparantur.

4 Toletanus Archiepiscopus per privilegium speciale gaudet prerogatiuis, & privilegiis quatuor veris Patriarchis concessis.

5 Patriarcha re, an verò nomine differant à Primatibus, remissive.

C A P. Deo simul. IX.

Patriarcha, vel Primas non potest cognoscere causas subditorum Archiepiscoporum, nisi quantum ius Canonicum concedit, id est, si ad ipsum legitime appelletur, vel ex præscripta consuetudine, vel ex speciali privilegio Papæ. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabab. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Barbar. Anchar. Innocent. Bald. Panorm. Anania, Burr. Imol. Guid. Papæ, Felin. Vivian. in ration. primi libri iur. Pontific. pag. 432. Alagona in compend. iur. Canon. pag. 155. remissive Ximen. in concord. part. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 20. cap. 3.

Primatus, vel Patriarchatus nihil iuris, &c. De prerogatiuis, & privilegiis Patriarchis concessis egilte in meo tract. de officio & potestate Episcopi. p. 1. tit. 3. c. 1.

Vel prisca illis consuetudo contulit ab antiquo. Notatur ad hoc quod consuetudo, & privilegium æquiparantur, ut per Felin. in cap. accedentes, n. 6. de rescriptis. Balb. de præscriptis. 1. p. 5. princ. q. 7. n. 55. Iason. in l. more maiorum, n. 42. cum segg. ff. de iurisd. omni. iud. Menoch. conf. 181. n. 31.

Speciali privilegio decrevit honorare. Vnde nihil mirum si Toletanus Archiepiscopus omnibus, & singulis prerogatiuis, privilegiis, & insigniis, quæ quatuor veris Patriarchis quomodolibet competere potuerunt, uti, & gaudere liberè, licetque possit ex speciali privilegio sibi concessio à Mart. V. incip. Martinus, Dat. Kalend. Aprilis 1422. & sui Pontificatus anno X. I. de quo egi d. tit. 3. c. 7. n. 11.

In gloss. Patriarchas, ibi, *diversitas est in nomine, diversitas est eadem*. De hac questione utrum Patriarcha re, an verò nomine differant à Primatibus, egi d. tract. de officio & potestate Episcopi. p. 1. tit. 1. c. 6. n. 7. & 8.

In gloss. Nicenas, ibi, 75 dist. mos antiquus. Hic Canon declaratur d. tract. de officio & potestate Episcopi, p. 1. tit. 3. c. 3. n. 9.

In gloss. Patriarcha, ibi, *Hierosolymitani*. De Patriarcha Hierosolymitano egi d. tract. de officio & potestate Episcopi. p. 1. tit. 3. c. 6.

S V M M A R I V M.

1 Archiepiscopus impeditur potest consecrationem suam Episcopi suffraganei alteri committere, & num. 2.

3 Episcopo ex iusta causa possunt delegari & committi ea, quæ sunt Ordinis.

4 Causa meri imperij an sinu delegabilis.

C A P. Quod Sedem. X.

Archiepiscopus si legitima causa est impeditus, potest committere suas vices consecrandi Episcopum.

Z 4

scopum, alicui Episcopo suffraganeo Catholico, & habenti gratiam Sedis Apost. & consecrandus debet accipere consecrationem ab eo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Innoc. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Butr. Anch. Host. Panorm. Barbat. Felin. Guid. Papæ. Imol. Bald. Alciar. Henric. Viu. in ration. primi libri iur. Pontif. pag. 432. Alagona in compend. iur. Canon. pag. 156. remissive Ximen. in concord. p. 1. refertur ab Anton. August. collect. 2. Decret. l. 1. tit. 20. cap. 4.

2 Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumit Quarant. in sum. Bullar. verbo, Archiepiscopi auctoritas, vers. quarta auctoritas, dummodo sit Episcopus, & ita suo Vicario Episcopo, vt resoluit Sbroz. de officio Vicarij, l. 2. §. 1. o. n. 2. ea etiam quæ sunt Ordinis, delegari possunt, & committi alicui Episcopo ex iusta causa, nempe Episcopo delegante absente, vel impedito. Cou. var. lib. 3. c. 20. n. 1. quicquid dicat Sbroz. d. lib. 2. §. 12. n. 5.

4 Cui eas duxeris committere das.] Per hunc text. tenet Bart. in l. nec quicquam, §. vbi decretum, n. 8. ad fin. ff. de officio Procon. licere de iure Canonico, delegare causas meri imperij, de quo vide Ias. in lib. 1. n. 18 & 70. ff. de officio eius, Couar. lib. 3. var. c. 10. a. n. 1. D. Barbosa in l. cum Praetor, §. 1. n. 1. 26. cum segg. ff. de iudiciis. Et an & quando causa meri & mixti imperij sint delegabiles, vide Abb. in presenti, ex n. 4. & Felin. n. 1. Bel-lug. in speculo Principum rub. 24. in §. mixtum n. 4. vbi Camil. Borrel. in addit. lib. B. & C. Clar. lib. 5. §. fin. q. 42. n. 9. Sebast. Vant. in tit. quibus modis sent. nullis. rep. n. 50. Martin. de Olano in antinom. lit. D. n. 26. cū segg. Ioseph. Gonzal. var. q. c. 19. a. princ. & c. 23. Menoch. de arbit. l. 1. §. 4. ex n. 1. & q. 74. ex n. 43.

S V M M A R I V M.

- 1 Archiepiscopus causam ad se per appellationem delatam subditis suffraganei committere valet, non tamen ad ipsam suscipiendam compellere potest.
- 2 Metropolitano non potest tractare causas inter subditos Episcoporum, qui ad eius Metropolim spectant.
- 3 Archiepiscopus habet iurisdictionem in subditos suffraganeorum in casibus tantum a iure expressis.
- 4 Archiepiscopus est ordinarius index omnium Episcoporum sue Prouinciæ.
- 5 Episcopus absolueri potest excommunicatum à Præ-lato inferiori.
- 6 Archiepiscopus potest punire subditos suffraganeorum denantes à consuetudine Metropolitane Ecclesiæ in diuinis Officiis.
- 7 Archiepiscopus habet iurisdictionem in subditos suffraganei per appellationem.
- 8 Episcopi ob negligentiam deuoluitur potestas ad Archiepiscopum.
- 9 Archiepiscopus potest cogere Episcopum vt constituat sibi Vicarium, quando non est idoneus ad regendum.
- 10 Delegatus Principis est dignior ordinario quoad causam delegatam.
- 11 Ordinarius absolueri non potest excommunicatum à delegato summi Pontificis.
- 12 Causa semel ad Curiam delata nunquam exit Curiam, nisi à Principe rursus ad iudicem ordinarium remittatur.
- 13 Papa manus appositio facit, quod causa semel affecta Curialis semper remaneat Curialis.
- 14 Protestatio facienda est illi, cui negotium principale tangit.

15 Iudicandi munus est honor, & nobilitas ex iudicatura causatur.

16 Sacerdos omnis quolibet penitentes à quibusvis peccatis, censuris in articulo mortis absolueri potest.

17 Laicus in articulo mortis à peccatis absolueri non potest.

18 Mortis in articulo non dicitur constitutus omnis transfricare volens, sed credens, aut dubitans probabiter se non fraturum.

19 Olatio verbalis sufficit recusante creditore.

CAP. Pastoralis. XI.

Archiepiscopus potest delegare causam sibi per 1 appellationem delatam subditis sui suffraganei, qui nolunt delegationem acceptare, ab Archiepiscopo compelli non possunt. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Innoc. Imol. Butr. Panorm. Henric. Anch. Host. Felin. Viu. in ration. primi libri iur. Pontif. pag. 433. Alagona in compend. in Can. pag. 156. remissive Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 3. Decret. lib. 1. tit. 20 c. 5.

Compellere nequit.] Notatur ad hoc quod Metropo- 2 litanus non potest causas tractare inter subditos illorum Episcoporum, qui ad eius Metropolim spectant, vt per Couar. de sponsalib. p. 2. c. 8. §. 12. n. 12. & 4c. & præl. c. 9. n. 2. Nec etiam potest subditos sui suffraganei compellere causas delegatas ab eo suscipere. Steph. Quarant. in summa Bullar. verbo, Archiepiscopi auctoritas, n. 12. nam citra appellationis articulum nec partibus consentientibus aliquid cognoscere valet, Mohed. decis. 5. de appell. Aloyf. Ricc. in collect. decis. p. 4. c. 989.

Exceptis quibusdam articulis.] Notatur ad hoc quod 3 Archiepiscopus habet iurisdictionem in subditos suffraganeorum in casibus tantum a iure expressis, vt per Mar. Ant. Gemenf. in praxi Archiep. Neapol. c. 70. n. 6. vers. septimo.

L'cèr Episcopus suas, &c.] Notatur ad hoc quod 4 Archiepiscopus est ordinarius index omnium Episcoporum sue Prouinciæ. Bottæ. de Symdo, p. 3. tr. 1. sub n. 27. Gonzal. ad reg. S. Cancel. gloss. 42. n. 16. Soar. de Pace d. præl. l. n. 17. Quarant. d. verbo, Archiepiscopi auctoritas, n. 10. vers. decima sexta, Marc. Anton. Gemenf. d. c. 79. n. 7.

In gloss. Inuitum, Contra hanc gloss. posse Episco- 5 pum absolueri excommunicatum à Præ-lato inferiori, tenent Cou. in c. alma mater, p. 1. §. 12. n. 3. Soar. de Pace in praxi tom. 2. prælud. 1. a. n. 10.

In gloss. Exceptis ibi, Primo cum deueniat, &c. No- 6 tatur ad hoc quod Archiepiscopus potest punire subditos suffraganeorum denantes à consuetudine Metropolitane Ecclesiæ in diuinis Officiis, Quarant. d. verbo Archiepiscopi auctoritas, vers. vigesimo secundo, vbi aduertit hodie super hoc esse constitutiones Pij V. super recitatione Romani Breuiarij, & de Missalis Romani ex decreto Concil. Trident. restituti approbatione.

In ead. gloss. ibi, Item si causa deferatur ad eum per 7 appellationem. Notatur ad hoc quod Archiepiscopus habet iurisdictionem in subditos suffraganei per appellationem, Quarant. vbi proxime n. 13. vers. decima octaua, Mar. Anton. Gemenf. d. c. 70. n. 7.

In ead. gloss. ibi, Item quando Episcopus negligens est. 8 Notatur ad hoc quod propter negligentiam Episcopi deuoluitur potestas ad Archiepiscopum, Afflict.

in cap. imperiali, §. praterea, n. 33. de prohibita feudi alien. per Fed. inter dom. & vas. not. 13. in fine, Quarant. ubi proxime, n. 21. vers. decima nona, Mar. Ant. Genues. d. c. 7. n. 1. Veluti si Episcopus negligens fuerit in executione ultimarum voluntatis, Abb. hic in princ. Lancel. Corrad. in templo omnium iudic. lib. 2. c. 4. sub num. 22. vel quando non vult exhibere auxilium iudici saeculari, quia tunc potest adiri Metropolitani, ut illum cogat. Cou. pract. cap. 10. sub num. 10. Vel quando negligens est in collatione beneficii, quia tunc denoluitur collatio ad Archiepiscopum post sex menses, c. 2. de concess. prebend. Vel quando Episcopus negaret dispensare, ubi patet ratio dispensandi, Borgal. in tr. de irreg. p. 2. fol. 28. sub rub. quod dispensatio dicatur debita. Item Archiepiscopus potest cogere Episcopum, ut constituat sibi Vicarium quando non est idoneus ad regendum, vel commodere regere non potest, Abb. in c. quoniam, hoc tit. Sbroz. de officio Vicarij, lib. 1. q. 57. cogere etiam potest Episcopum ut constituat oeconomum, cap. in nova 16. q. 7. c. cum sciam 9. q. 3. & ut constituat Archipresbyterum ruralem, iuxta c. fin. sup. de officio Archiep. Ceteros alios casus in iure expressos, quibus Archiepiscopi sunt iudices competentes in causis subditorum suorum suffraganeorum, cumulat Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas, ubi quadraginta refert, & Mar. Anton. Genues. d. c. 70. viginti & octo collegit: & casus in hac glo. enumeratos non esse derogatos per Concil. Trid. aduertit Praxis Episcop. p. 1. verbo, appellatio, §. 13. pag. 23.

§. Praterea.

Delegatus Papae, qui contumacem excommunicauit, vel petiorem in possessionem rei induxit, si moriatur, nemo neque Ordinarius potest hunc absolueret, excepto mortis articulo, & nisi delegato mortuo succedat alius in onere, & honore, hic non posset, similiter spoliatus non potest recuperare possessionem per alium, quam per Papam, quia delegatus in ea causa est maior Ordinario; sed pro remedio vt interumpatur praescriptio, ne alius post annum fiat verus possessor, spoliatus potest prestare cautionem, quod iuri patebit coram Ordinario, & si non potest coram eo, saltem coram publicis, & honestis viris, & sic post annum recuperet possessionem à Papa. Colligunt Doctores in princ. text. citati.

10 Quantum ad illud sit maior. Notatur ad hoc quod delegatus Principis est dignior Ordinario, Menoch. de pres. lib. 2. pres. 17. n. 5. Et dicitur maior quoad illam causam in qua est delegatus, Stephan. Gratian. discept. forens. c. 111. n. 67. plures citati Doctores ad c. sane 11. sup. de offic. deleg. intellige respectu dignitatis, quia respectu firmitatis est firmior iurisdictione Ordinarij, Marant. disp. 1. incip. plerumque, n. 1. Corrad. lib. 3. miscel. c. 19. n. 4. & 4.

11 Sine mandato Summi Pontif. excommunicatus, &c.] Notatur ad hoc quod Ordinarius absolvere non potest excommunicatum à delegato Summi Pontif. vt per Molinam de iust. tom. 6. tract. 5. disp. 26. n. 1.

12 Nec per alium.] Notatur ad hoc quod causa semel ad Curiam delegata nunquam exit Curiam, nisi à Principe rursus ad iudicem ordinarij remittatur, vt per Hyppol. sing. 301. & cons. 80. n. 40. Bernard. reg. 262. & asserit Francum dixisse text. hunc esse ad hoc

13 singularem, Cou. pract. c. 9. n. 5. quia manus appositio Papae facit quod causa semel affecta Curialis, semper remaneat Curialis, Mohed. dec. 12. de sent. & re iud. Rot. dec. 2. & dec. 43. de appellat. & dec. 23. de rescript. in nouis, & dec. 8. de re iud. in antiq. refert

Aloys. Ricc. in collect. dec. p. 5. collect. 1452. vers. inferitur quinto.

Ac prestare.] Notatur ad hoc quod protestatio facienda est illi, cui negotium principale tangit, vt per Palat. in repet. c. per vestras, de donat. inter virum, & vxor §. 27. n. 15.

Cum onere, & honore.] Notatur ad hoc quod iudicandi munus est honos, vt per Tiraq. de nobilit. c. 24. n. 4. Ludou. Miranda de ordine iudiciario, q. 4. art. 3. prope fin. ex indicatura enim nobilitas causatur, Perez l. 4. tit. 15. lib. 2. Ordin. Amat. Roderic. in pract. de modo & forma videndi, seu examinandi processum, c. 1. num. 10.

In gloss. Praterquam, ibi, De quolibet genere excommunicationis. Notatur ad hoc quod omnis Sacerdos quoslibet penitentes à quibuscumque peccatis & censuris in articulo mortis absolvere potest, vt per Chamerot. de Sacram. tr. de Confessione dub. 16. cum seq. Benenent. in praxi de Penit. c. 15. quæstio 12. Ludou. Miranda in man. Pralat. tom. 1. q. 45. art. 11. concl. 1. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 8. c. 19. q. 5. Campan. in diuersor. iuris Can. rub. 1. n. 110. Bonac. de Sacram. disp. 5. q. 8. punct. 1. n. 9. & de censur. disp. 1. q. 3. puncto 1. n. 3. ex antiquioribus refert plures Cened. ad Decretum collect. 24. n. 5. multo plures ego imple de offic. & potest. Episcop. p. 2. alleg. 26. n. 50.

In ead. gloss. ibi, Quidam dicunt contrarium quod nunquam licet laico absolvere à tali excommunicatione, quia potest ei suum curri post mortem. &c. Ita Palud. in 4. dist. 17. q. 3. art. 5. concl. 7. Rip. de peste tit. de priuil. in di. caus. pest. n. 16. & citati à Sayr. de censur. lib. 2. c. 21. n. 3. & 4. Sed posse laicum absolutionem à censuris facere in subsidium, scilicet in defectum sacerdotis, dummodo liqueat de præambulo ordine superioris, tra. lunt Nanar. in man. c. 26. n. 26. & in c. 1. n. 84. de penit. dist. 6. Cou. in c. alma mater p. 1. §. 11. n. 9. quos refert & sequitur Ioan. Baptista Costa de remed. subsid. remed. 127. n. 34. plures apud Cened. ad Decretum collect. 42. n. 3. Bonacina de Sacram. disp. 5. q. 7. puncto 1. num. 2.

In ead. gloss. ibi, Sed hic volendum est an imminet naufragium, &c. Aduerte non omnem transfratere volentem dici constitutum in mortis articulo, ita vt à quolibet Sacerdote absolui valeat, sed credentem, aut dubitantem probabiliter se naufragurum, aut aliàs de vita periclitaturum. Vide Gambar. de casibus reseruat. c. 2. à n. 56. Fr. Emman. in explis Bullæ Cruciatæ, §. 9. dub. 3. Benenent. d. c. 15. q. 7. Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. c. 13. n. 1. Bonacina d. q. 7. puncto 1. n. 10. & d. q. 3. puncto 3. n. 4. plures per me d. alleg. 25. n. 52.

In gloss. Ac prestare, vlt. Notatur ad hoc quod oblatio verbalis sufficit reculante creditore, vt per Tiraq. de retractatu conuent. §. 4. gloss. 6. n. 21. Cott. in memor. verbo, oblatio, D. Barbosa in rub. ff. soluto matr. p. 1. n. 41. & in l. si mora, n. 51. eod. tit. & ita excusat à mora & impedit cursum vsurarum quando creditor expresse recusat pretium oblatum recipere, Ruin. cons. 113. num. 1. lib. 1. Anton. Gabr. commun. tit. de solution. concl. 8. in princ. Caroc. in tract. de oblation. p. 1. quæst. 7. num. 3. & seq. Maur. cod. tract. num. 4. Seraph. dec. 715. num. 3. Alexand. Trentacinq. variar. resol. lib. 3. tit. de oblation. ref. 1. n. 1. vers. sexto non procedit. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 786. num. 1. & 2. Marefcot. var. resol. lib. 3. lib. 1. cap. 57. numero 1. Quod si creditor non expresse recuset, sed simpliciter taceat nec reculando nec contradicendo sola verbalis oblatio non sufficit ad retardandum cursum vsurarum, Ant. Gabr. d. concl. 8. n. 2. Caroc. d. q. 7. n. 5. Trentacinq. d. ref. 1. n. 1. ad fin. vers. hac conclusio.

Hæc

Hæc tamen non procedunt quando creditor habet iustam causam recusandi, Anton. Gabr. d. concl. 8. n. 3. Roland. conf. 53. n. 38. lib. 1. Adrian. Negulanti. resp. 43. n. 7. Marefcot. d. c. 8. sub n. 9. vbi n. 9. subdit tria copulatiue requiri ad hoc vt verbalis oblatio excuset à mora, primò quòd sit facta purè, non conditionaliter; secundò quòd creditor expresse eam recusaue- rit; tertio quòd non habeat iustam recusandi cau- sam.

S V M M A R I V M.

- 1 Papa per rescriptum, quo mandat ordinario, vt sub- ditos suos corrigat, non facit ex hoc ipsum dele- gatum.
- 2 Papa quando Episcopo committit id quod semota commissione ad illius spectabat potestatem, non de- legata iurisdicção de nouo tribuitur, sed ordinaria, nisi in commissione adiecta fuerit clausula, aucto- ritate nostra, vel tanquam delegatus à nobis.
- 3 Rescripta sunt stricti iuris.
- 4 Monasterium nullum est, in quo privilegio, vel con- suetudine non sit oblatum, vt Prælatus cogno- scat etiam priuatiuè ad Episcopum de delictis suo- rum subditorum Regularium.
- 5 Regulares non possunt appellare à suorum Superiorum iustis mandatis, & correctionibus.

CAP. Licet in corrigendis. XII.

Mandatum Papæ datum Episcopo de corrigen- dis subditis remota appellatione, non facit ex hoc ipsum delegatum, sed Ordinarius manet vt an- tea; ac proinde subditi in casibus in quibus de iure poterant, & nunc possunt appellare ad Archiepisco- pum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabarr. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Barbar. Bald. Butr. Pa- norm. Host. Felin. Anch. Innoc. Viu. in ration. primi li- bri iur. Pontif. pag. 436. Alagona in compend. iur. Canon. pag. 157. remissiuè Cened. collect. 157. Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. col- lect. 3. Decret. l. 1. tit. 19. c. 6.

2 Collige ex text. quòd quando Papa Episcopo com- mittit id quod semota commissione ad illius specta- bat potestatem, non delegata iurisdicção de nouo tribuitur, sed ordinaria, quam iam habebat, exci- tati videtur, ita vt ab Episcopo in his terminis ad Sedem Metropolitanam appellandum sit, vt per Iason. in l. in c. i. uile, n. 2. ff. de instit. & iure, Steph. Qua- rant. in sum. Bullarij, verb. Archiep. auctoritas, pag. mibi 58. Menoch. de præf. lib. 1. præf. 16. n. 24. Cened. ad De- cret. collect. 157. n. 1. D. Barbosa in l. cum Prætor, §. 4. n. 34. ff. de iud. ampliante prædicta procedere etiam si commissio fiat per verbum præcipimus, per hunc text. ibi, *recepit in mandatis*, vbi Abb. n. 8. Felin. 3. idem Felin. in c. eam te, n. 1. sup. de rescript. Guillelm. in l. sapè, contra doctrinam gloss. ibi, ff. de officio Pra- fidi, nisi in commissione adiecta fuerit clausula, auctoritate nostra, vel tanquam delegatus à nobis, aut similiter, tunc enim videtur superior iurisdictionem ordinariam inferioris mutare in delegatam, Me- noch. de arbit. q. 12. an. 4. Azueved. in rub. tit. 9. lib. 1. nonè recop. n. 17. & 18. Molina de iust. som. 6. tracl. 5. disp. 24. n. 1. vers. quando verò, D. Barbosa d. §. 1. n. 35. Erasim. à Cochier. de iurid. ordinari. in exemptos, p. 2. q. 14. Aloyf. Rice p. 1. collect. 413.

3 Quia tamen intentionis nostra non fuit, &c.] Nota- tur ad hoc quòd rescripta sunt stricti iuris, vt per

Tiraq. in l. si unquam, C. de reuocandis donat. verbo, *libertis* n. 55.

Viros Religiosos.] Aduertit Cened. d. collect. 157. n. 2. 4 quòd nullum est Monasterium in quo privilegio, vel consuetudine non sit oblatum, vt Prælatus cognoscat etiam priuatiuè ad Episcopum de delictis suorum subditorum Regularium.

In gloss. Interclusum. Notatur ad hoc quòd Regula- res non possunt appellare à suorum Superiorum ius- tis mandatis, & correctionibus, quæ sunt secun- dum statuta Regulæ, vel ordinis; aut ad effugien- dam disciplinam Regularem, si verò ipsam excedat in corrigendo, tunc Regularibus appellare licet, Nauar. conf. 1. de sens. & re iud. in antiq. & conf. 4. de ap- pellat. in nouis, Fr. Emman. q. regul. tom. 1. q. 29. art. 2. Sayr. in clau. Regia lib. 1. c. 17. n. 38.

S V M M A R I V M.

- 1 Prælati subditos suos corrigere & reformare dolens ap- pellatione remota, vel consuetudine non obstante. Si tamen Capitulum consensit corrigere excessus Canonicorum si in sua terminum ab Episcopo præ- figendum non facit, ipse Episcopus hoc faciet.
- 2 Consuetudo impediens subditorum correctionem nul- la est.
- 3 Index quando est ordinarius iure quodam speciali si negligens fuerit, sua iurisdicção ad superiorem deuoluitur.
- 4 Canonici in materia fauorabili veniunt appellatione Clericorum.
- 5 Episcopus potest præfigere terminum Canonicis, in- tra quem ipsi Ecclesie prouideant.
- 6 Iurisdicção præscriptione acquiritur.
- 7 Consuetudo iurisdictionem, tribuit.
- 8 Iurisdicção spectat ad solum Episcopum de iure cotin- nui.
- 9 Dissimulare subditorum excessus est peccatum mor- tale in Prælato, & Principe.
- 10 Canonici singulares de Capitulo sunt minores Capi- tulo.
- 11 Iurisdicção spectat ad Episcopum de consensu Capituli.
- 12 Beneficiorum collatio in Ecclesia Cathedrali vacan- tium pertinet ad Episcopum vnà cum Capitulo.
- 13 Cessatio à diuinis solum ab Episcopo, non verò à Capitulo sine ipsius auctoritate fieri potest.
- 14 Archiepiscopus tanquam Sedis Apost. delegatus pu- nit Canonicos sui suffraganei cessante à Diuinis ad querelam ipsius suffraganei.
- 15 Index Ecclesiasticus zelo correctionis, & punitionis aliquando, vel statuto, vel sententia quadam delicta punire potest pecuniaria pena, vbi ea ma- gis timetur.

CAP. Irrefragabili. XIII.

Episcopus debet corrigere defectus, & informare mores subditorum, & præcipue clericorum, non obstante consuetudine, & remota appellatione, nisi Episcopus in talibus excedat modum. Item vbi est talis consuetudo Capitulum corrigat excessus Cano- nicorum Cathedralis Ecclesie ad iussionem Episco- pi infra certum tempus ab eo deputandum, alioquin Episcopus corrigere debet per censuras. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabarell. Collect. Ioan. Andr. Bellam. Innocent. Henric. Hostiens. Panorm. Imol. Anan. Butr. Bald. Felin. Viuian. in rationali primi libri iur. Pontif. pag. 437. Alagona in compendio iuris

iure Canonici, pag. 157. remissive Ximen. in concord. p. 1. & .refertur ab Anton. August. collect. 4. Decret. lib. 1. tit. 1. c. 1.

2 Nulla consuetudo, &c. [Notatur ad hoc quod consuetudo impediens subditorum correctionem nulla est, vt per Abb. hic n. 3. Roch. in c. ult. sup. de consuet. fol. 1. 3. in 4. ampliat.

3 Excessus tamen, &c. [Notatur ad hoc quod quando iudex est ordinarius iure quodam speciali, si negligens fuerit, sua iurisdictione ad superiorem deuoluitur, vt per Menoch. remed. 13. retin. n. 415. plura de excessu refert Auendan. de exequendis mand. p. 1. c. 14. man. 3.

4 Canonorum. [Notatur ad hoc quod appellatione Clericorum veniunt Canonici, vt per Put. lib. 3. decis. 92. num. 2. Abb. in cap. cum tibi, num. 1. & 3. & Butr. ibi in fine de verbor. signific. Beto. conf. 3. num. 29. & seq. vol. 1. Federic. conf. 71. Burlat. conf. 237. n. 6. vol. 1. Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali, §. 2. num. 4. vbi n. 28. resoluit in materia stricta non venire Canonicos appellatione Clericorum, dixi latè de appellatiua verborum utriusque iuris signif. appell. 1. n. 3.

5 Iura terminum competentem. [Notatur ad hoc quod poterit superior per appellationem, licet non possit euocare, precipere inferiori, vt intra certum tempus causam decidat, & definit, Rebuff. tom. 1. ad leges Gallie, tract. de euocation. in prefat. g. 5. n. 55. Notatur etiam in arg. quod potest Episcopus præfigere terminum Canonici (si ad eos solum pertineat electio, si verò ad eos, & Episcopum insimul, Archiepiscopus) intra quem secundum consuetudinem, & Ecclesiæ facultates ipsi Ecclesiæ provideant, vt per Host. in c. ex parte, verbo, credens il. 1. de concess. prob. vbi Panorm. n. 5.

6 Qui consueverunt, &c. [Notatur ad hoc quod iurisdictione prescriptione acquiritur, Cou. in reg. possessor. p. 1. §. 3. n. 1.

7 Qui talem habemus, &c. [Notatur ad hoc quod consuetudo iurisdictionem tribuit, vt per Palat. in repet. c. per vestras, de donat. inter vir. & vxor. notab. 2. §. 1. n. 27. Iason. in l. imperium, p. 20. col. 1. ff. de iurisd. omnium iud. Nam attento iure communi solum spectabat iurisdictione ad Episcopum, vt per Putem lib. 3. decis. 92. n. 1.

8 In gloss. Ne sanguinis eorum. Aduerte dissimulare subditorum excessus esse peccatum mortale in Prælato, & Principe, Cosin. in pragmat. sanct. in proam. §. que omnia, verbo, dissimulare, fol. 44. verso. imposita enim est iniuria soboles, insolentia mater, radix imprudentie, & transgressionis nutritrix, ex Sanctorum Patrum testimoniis. Ego ipse de offic. & potest. Episc. p. 1. tit. 1. gloss. 12. n. 5. nam Prælati intueri debet ne dum immoderatius custoditur virtus humilitatis, soluantur iura regiminis, cum lenitas mansuetudinis sine rectitudine seueritatis, & zelus rectitudinis sine mansuetudine non debeat inueniri: interdum tamen dissimulare debet Episcopus multa conuincere, & omnia sic moderari pro loco, & tempore. Ego ipse d. gloss. 12. n. 13.

10 In gloss. Per Capitulum, ibi, Cum quilibet eorum sit par ei, vel forte minor illo. Notatur ad hoc quod singulares Canonici de Capitulo sunt minores Capitulo, & sic Capitulum est maius & superius singulis Canonici, vt per praxim Episc. p. 2. verbo, Concilium, §. 3. pag. 1. Canonici dicuntur à Canone, id est, regula, vel statuto c. 1. dist. 3. vbi dixi eo quod in primitiua Ecclesia omnes Canonici cum suo Episcopo sub certa regula, mensaque communi vivebant, cap. dilectissimi 12. q. 1. Zerol. in praxi Episc.

verbo Canonici §. 1. Anton. Fab. tit. de duplice benef. n. 27. Illust. D. meus Roder. à Cunha in com. ad c. sanctorum 2. n. 21. dist. 70. vbi reprobat Petr. Greg. syntagm. lib. 1. §. c. 2. 3. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 1. §. 1. Quintanad. lib. 4. n. 21.

In ead. gloss. ibi, De Capitulo ad Episcopum. Notatur ad hoc quod iurisdictione spectat ad Episcopum de consensu Capituli, vt per Putem decis. 92. n. 3. lib. 3.

Notatur etiam ad hoc quod collatio beneficiorum in Ecclesia Cathedrali vacantium pertinet ad Episcopum vnà cum Capitulo, Rendina in prompt. recept. sent. p. 1. tit. 7. n. 9.

§. Cæterum.

Canonici si absque causa rationali cessant à diuinis, v. g. per interdictum, maxime in contemptum Episcopi; Episcopus hoc non obstante debet celebrare in Cathedrali, & Metropolitanis tanquam delegatus Papa ad querelam Episcopi re cognita Canonicos castigare. Colligunt Doctores in princ. text. citati.

Communiter allegatur iste §. ad hoc quod cessatio à diuinis solum ab Episcopo, non verò à Capitulo sine ipsius auctoritate fieri potest, vt per Couar. in c. alma mater, p. 2. §. 2. n. 6. Henric. in sum. lib. 1. c. 54. in princ. Tolet. in sum. lib. 1. c. 56. n. 2. Fr. Emman. q. regul. tom. 2. q. 117. art. 1. Anil. de censur. p. 6 dist. 1. dub. 1. Sayr. eod. tract. lib. 5. c. 17. n. 2. Soar tom. 5. disp. 19 sect. 1. a n. 2. etiam resoluens fieri posse cessationem à diuinis à Capitulo Sede vacante, vel collegiis, & Monasteriis habentibus iurisdictionem fori exterioris, vel si ex consuetudine, aut privilegio hanc potestatem cessandi à diuinis specialiter acquisierunt, per text. in c. si Canonici, ibi, ex consuetudine, hoc tit. lib. 6. & in Clem. 1. vers. in cessationibus, de sent. excom. Verum licet hæc opinio recepta sit ab omnibus, tamen verius credo Capitulum etiam non vacante Sede Collegia, & Conuentus, & semota aliqua speciali consuetudine, cessationem indicere posse, vt deducitur ex ratione d. Clem. 1. vers. in cessationibus, ibi, quia ipsos hoc unico lumine ad repellendas iniurias eis factas priuare nolumus, quæ verba satis supponunt agere text. de his, qui iurisdictionem non habent fori exterioris, tunc enim cessationem vnicum lumen non diceret: nam text. in presentis non simpliciter concedit Episcopo relaxare cessationem factam à Capitulo sine ipsius consensu, sed factam sine causa rationali, vel in eius contemptum, & faciunt quæ Menoch. de arbitr. cas. 180. n. 1. cum seqq. Text. verò in d. c. si Canonici, ex consuetudine, refert potest ad consuetudinem generalem, quæ admisit, vt Capitulum, & Conuentus ex prædicta ratione cessationem dicere valeat.

Tanquam super hoc delegatus à nobis. [Collige ex text. illum, cui à lege committitur iurisdictione qualis est Metropolitanus, de quo in presentis, non Ordinarium, sed delegatum censei, obseruant Abb. & DD. hic, gloss. ult. in c. ad abolendam, per text. ibi, de heret. gloss. 2. in c. per hoc, illo tit. in 6. gloss. verbo auctoritate, in cap. vnic. de Clericis agro. eod. lib. resoluit Simanch. de Cathol. instit. c. 25. numero 6. facit Trid. sess. 5. de reform. cap. 1. & sess. 6. cap. 2. 3. & 4. & aliis in locis, in quibus Episcopi delegati constituuntur in illis casibus, in quibus per Concil. Trid. Episcopis committitur potestas, quæ antea eisdem competeat. Nec obstat, quod Ordinarius in his, quæ sibi à Papa committuntur, si alias ad eius spectant iurisdictionem, non delegatus, sed ordinarius est, in c. licet, hoc tit. vbi Abb. n. 3. refert plures Boët. decis. 252. n. 5. & const.

constat Metropolitanum habere alias attento iure potestatem circa querelas Episcoporum, ex c. 1. 79. dist. 8. ex c. si inter Episcopos 6. q. 4. Respondetur enim supradictae objectionis fundamenta procedere in dubio, non verò quando ex verbis, vel aliunde constat novam, & delegatam potestatem concedi, veluti quia concedens videtur illis verbis, ut delegatus à nobis, vel auctoritate, seu vice nostra, tunc enim quantumcunque potestas concedatur Ordinario ad quem iure communi pertinebat, & privilegium, exemptiones, aut cetera impedimenta contraria tollantur, non dicitur ad iuris communis terminos restitui, sed iuxta verba, vel mentem concedentis nova, & delegata potestas conceditur, prout in specie probat text. in c. cum aliquibus, versic. nisi, de rescript. in 6. & ita contingit in hoc text. & in d. c. ad abolendam, & in plerisque aliis Conc. Trid. decretis in quibus conceditur potestas Episcopis ordinariis, ad quos cessantibus privilegiis, & similibus impedimentis iure communi competeat, sed adicitur, ut tanquam Sedis Apostol. delegati, vel auctoritate Apostolica faciant.

Nec etiam obstat declaratio Illustriss. Cardinalium ad Concil. Trident. sess. 24. de reformatione c. 10. ubi Episcopus, ut Sedis Apostol. delegatus visitat, & tamen declarant Illustrissimi appellationem quoad effectum devolutivum interponendam esse ad Metropolitanum, unde necessario sequebatur Episcopos in specie non censeri delegatos, à quibus non ad Metropolitanum, sed ad delegantem appellatur, ex c. super questionem, §. porro, de offic. delegati. Respondetur enim de illa declaratione penè non constare, praesupposito verò quòd ita emanaret, procedere necessario debet in specie de qua loquitur, ubi non apponuntur absolute illa verba, ut delegatus, sed dicitur etiam tanquam delegatus, plane particula, etiam, exprimit unum casum, & alium includit, & supponit, ut per citatos à me ipso in remissionibus de distinctionibus, & clausulis ditione 95. n. 4. & ita sit sensus, quòd Episcopus ibi sublati omnibus impedimentis non solum tanquam Ordinarius ex potestate iure communi competente, verum etiam ut delegatus faciat, & quia in his terminis Episcopus utramque potestatem, scilicet ordinariam, & delegatam exercere potest, in dubio si contrarium non constat, censetur ut potius ordinaria potestate, & ita firmiori, ut advenit Dec. in c. laque il. 2. n. 2. d. offic. delegati. Corral. lib. 3. miscel. c. 19. ac proinde in dubio ab Episcopo illo tanquam ab Ordinario ad Metropolitanum appellabitur, ut praefata declaratio decrevit, quae alias non procedit si appareat quòd non Ordinarius facit, sed tanquam delegatus quia in hoc casu ab eodem non ad Metropolitanum, sed ad Sedem Apostolicam appellabitur, ex d. §. porro.

14 Et Metropolitanus ad querelam ipsius, &c. [Notatur ad hoc quòd Archiepiscopus tanquam Sedis Apostol. delegatus punit Canonicos sui suffraganei cessantes à divinis, ad querelam ipsius suffraganei, ut per Mar. Ant. Genues. in praxi Curia Archiep. Neap. c. 70. num. 3.]

§. Provideant.

Praelati in impositione poenarum cavere debent à quaestu pecuniae, & ab omni alio gravamine, quia Papa innigilat castigando. Colligunt Doctores in princ. text. citati.

15 Ac quaestum pecuniae. [Notatur ad hoc quòd potest index Ecclesiasticus zelo correctionis, & punitionis aliquando, vel statuto, vel sententia quaedam delicta

pecuniaria multa punire, ubi ea magis timetur, ut per Conar. var. lib. 2. c. 9. n. 9. quam Episcopus ad effugiendam avaritiae suspicionem in propriam convertendo utilitatem sibi retinere non potest, sed in pios usus erogare, ut expresse praecipitur decreto Conc. Trid. sess. 25. de reform. c. 3. & 14. nisi ipse Episcopus admodum pauper esset, quia tunc eam sibi assumere posse decedit Sacra Congr. teste Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccl. decis. 349. in 1. edit. & resol. 300. n. 3. vers. limita, in 2. edit. refero ego ipse de offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 107. n. 19.

S V M M A R I U M.

- 1 Populi diversarum linguarum quando sunt in ciuitate, vel dioecesi Episcopus debet providere eis per viros idoneos, qui secundum varietatem linguarum officia eis celebrent, & Sacramenta ministrant.
- 2 Episcopus ubi in dioecesi habet populos diversarum linguarum, tenetur constituere sibi Vicarium non tantum Clericum, sed Episcopum illius linguae.
- 3 Electio Episcoporum ut fiat in eodem Regno, de eadem natione, & lingua utilissimum est.
- 4 Coadiutor datus inhabilibi, & illiterato, qui non potest muneris sibi immundo incumbere.
- 5 Vicarium constituere cogitur Episcopus.
- 6 Index Ecclesiasticus & secularis mutuo sibi prestare tenentur auxilium in exequendis mandatis, & sententiis.
- 7 Principium praeteriti temporis regulariter poenam ipsius iure inducit.

C A P. Quoniam. XIV.

1 Populi diversarum linguarum, & rituum sub Romana fide, quando sunt in vna ciuitate, vel dioecesi, unus tantum debet esse Episcopus, qui provideat de idoneis ministris ad docendum, & ministrandum Sacramenta in diversis linguis, & si necessitas urgeat, potest habere suffraganeum Praesulem pro aliqua lingua, qui sibi subest, & non Metropolitanus. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zabari. Collect. Bellam. Henric. Ioan. Andr. Panorm. Felin. Bald. Butr. Imol. Anan. Innoc. Host. Anch. Vin. in ration. primi libri iur. Pontif. pag. 441. Alagon. in compend. iur. Can. pag. 157. remissionem Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. Aug. collect. 4. Decret. lib. 1. tit. 13. cap. 2.

2 Probat hic text. quòd quando sunt in ciuitate, vel dioecesi populi diversarum linguarum, si urget necessitas, tenetur Episcopus constituere sibi Vicarium non tantum Clericum sed Episcopum illius linguae, ut per Abb. hic not. 1. ponentem exemplum in ciuitate Constantinopolitana, & in multis locis Calabriae, & in ciuitate Tridentina, in qua adsunt Teutonici, & Itali & in ciuitate Meten. in qua adsunt Galli, & Teutonici, refert Sbroz. de officio Vicarij, l. 1. q. 3. n. 16. & 17. aduertens eum Abb. not. 4. in istis ciuitatibus esse constituendos Vicarios, qui Episcopi sunt, & non habent administrationem Episcopatus.

3 Unde colliges quàm sit commodum & utile si electio Episcoporum fiat in eodem Regno, de eadem natione, & lingua, ut per Camil. Borrel. de Regis Catholici praesentia, cap. 5. n. 1. & in summa omnium decisionum, tit. 6. n. 2. De linguarum similitudine, & diversitate plura tradit Lud. Gom. in reg. Cancellariae de idiomate, sub qua reg. comprehenduntur Episcopus

tus, Archiepiscopatus, & Patriarchatus, sed hodie ad eos prout tacite dispensari censentur cum conferantur per Pontifices consistorialiter, & causa cognita, videlicet si persona nota sit, alias non intendunt Pontifices Episcopatus alienigenis conferre, *c. bone, in fin. de postul. Præ.* nec etiam concedere mandata de providendo exteris, nisi intelligant & sciant loqui idioma illius regionis, in qua beneficia consistunt, ut notat Rebuff. in *praxi ad d. reg. de idiomate, gloss. 1. vers. ideo non solet*, & maxime quando ex constit. Ecclesiæ prout illius lingue expertus esse non debet: ut accidit Aneo Syluio, qui ideo se Canonicatus repulsam in Vangionibus passum scribit, quod Italus Germana Vangionum Ecclesiæ constitutione iis excluderetur Sacerdotiis, Ane. Sylu. *epist. 170 ad Decanum V. Formatiensem, Chopin. de sacra politia, lib. 1. tit. 3. n. 17.*

4 Sed si propter prædictas causas, &c. Notatur ad hoc quod coadiutor datur inhabili, & illiterato, qui non potest muneris sibi iniuncto incumbere, ut per Gonzal. ad *reg. 8. Cancell. gloss. 1. §. 9. n. 29* ubi *n. 10.* dicit quod tunc coadiutus abesse non poterit, ne sit melioris conditionis stultus, quam literatus de, quo plures citati Doctores ego ipse de *offic. & potest. Episc.* p. 3. alleg. 43. n. 78.

5 Constituat sibi Vicarium. Notatur ad hoc quod Episcopus cogitur Vicar. constituere, ut per Boer. *decis. 34. n. 6.* Colm. in *pragm. sanct. tit. de collationibus, verbo, Vicarius, fol. mibi 253.* Azor. in *stit. moral. p. 2. lib. 3. c. 29. q. 1. vers. quo loco*, Sbroz. de *Vicario Episcopi, lib. 1. q. 6.* Rota tamen complexa est contrarium, ut in decisionibus relatis ab Aloyf. Ricc. in *collect. decis. p. 5. collect. 1602.* & *amē d. tract. de offic. & potest. Episc.* p. 3. alleg. 44. n. 125. An verò possit binos constituere, vide ibi n. 127.

6 Brachio seculari, &c. Notatur ad hoc quod iudex Ecclesiasticus, & secularis mutuo sibi præstant, ac præstare tenentur auxilium in exequendis mandatis, & sententiis, ut per Couar. *pract. c. 10. n. 1.* Marant. *disp. 1. n. 26.* Et verba, si necesse fuerit, aperte indicant non nisi in subsidium brachium posse secularare expostulari, ut per Franc. Molin. de *brachio seculari, c. 8. n. 18.* & citatos à me *sup. ad c. 1. in fine, hoc tit.*

Excommunicationis nouerit se mucrone percussum. De hac excommunicatione vide latè Bonac. de *cenfur. extra Bullam Cœna disp. 9. q. 4. puncto 4.*

7 In gloss. Mucrone percussum, ibi, & ita est canon lata sententia. Notatur ad hoc quod participium præteriti temporis regulariter poenam ipso iure inducit, ut per Tiraq. in *l. si unquam, verbo, reuertatur, a n. 32.* & 71. Gonzal. ad *reg. 8. Cancell. gloss. 56. n. 34.* Coriolan. Capuccin. de *casibus rescript. p. 2. casu 3 n. 49. vers. de participio, pag. 501.*

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopi qui per se non possunt, tenentur assumere idoneos, qui suppleant sui loco quoad predicationes, visitationes, & confessionum audiciones.
- 2 Episcopi si legitimo detineantur impedimento viros idoneos ad sanctæ predicationis officium salubriter exequendum assumere debent.
- 3 Vicario non licet diocesim visitare absque speciali concessu.
- 4 Conuentualis Ecclesia dicitur in qua est collegium clericorum siue secularium, siue regularium.

Tom. I.

C A P. Inter cætera. XV.

Episcopi si impediti non possunt per se, assumere debent idoneos coadiutores, qui visitent, doceant verbo, & exemplo, audiant confessiones, iniungant poenitentias, &c. & Episcopus prout re debet illis de necessariis. Item in Ecclesiis Cathedralibus, & Conuentualibus ordinentur similes idonei ad prædicta. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zabar. *Collect. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Butr. Panorm. Host. Felin. Anch. Innoc. Bald. Viu. in ration. primi libri iur. Pontif. pag. 442.* Alagona in *compendiis. Can. pag. 157.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 4. Decret. lib. 1. tit. 13. c. 3.* remissimè Ximen. in *concord. p. 1. & 2.*

Vi Episcopi viros idoneos ad sanctæ predicationis, &c. Notatur ad hoc quod Episcopi, si legitimo detineantur impedimento, viros idoneos ad sanctæ predicationis officium salubriter exequendum, assumere debent, concordat Conc. Trid. *sess. 5. de reform. c. 3. & sess. 24. de reform. c. 4.* Ego ipse de *offic. & potest. Episcop. p. 3. alleg. 76. n. 4.* Menoch. de *arbitr. casu 424. n. 1.* Sbroz. de *officio Vicarij, lib. 1. q. 2. n. 7.* nisi ex consuetudine ab immemoriali tempore murus deputandi prædicatorem aliis pertineat, prout in sacra Congreg. decimum refertur praxis Episcop. p. 1. *verbo, prædicatio, §. 7.* Franc. Leo in *thesauro fori Eccles. p. 1. c. 8. sub n. 4.* Aloyf. Ricc. in *collect. decis. p. 5. collect. 1766.* Campan. in *diuersorio iuris Canon. rubr. 12. c. 13. n. 14.* Armendar. in *addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 10. l. 1. de prædicatoribus sacra Scriptura, n. 2.* ubi n. 11. & 15. refert decimum electionem, & deputationem prædicatoris ad solos Episcopos in eorum Ecclesiis Cathedralibus spectare, nulla habita ratione cuiuscunque consuetudinis etiam immemorialis.

Cum per se iudem nequiverint. Notatur ad hoc quod Vicario non licet diocesim visitare absque speciali Episcopi concessu, ut per Sbroz. de *offic. vicar. lib. 2. q. 120. n. 2.* Azor. in *stit. moral. p. 1. lib. 3. c. 45. q. 4.* Vgolin. de *offic. Episc. c. 4. §. 7. vers. tertio nec visitare*, Narbona de *appellat. à Vicario ad Episcopum, p. 1. n. 224.*

Quam in aliis Conuentualibus Ecclesiis. Conuentualis Ecclesia dicitur in qua est Collegium clericorum siue Secularium, siue Regularium, Azor. in *stit. moral. p. 2. lib. 3. c. 32. q. 9. vers. in super.*

In gloss. Predicationis, in *addit. ibi, contrarium significauerunt*, &c. Vide Sbroz. *dict. q. 2. n. 8.*

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus in Ecclesiis sua diocesis debet esse consensus iuribus Episcopalibus, & qua sint ponuntur.
- 2 Collatio beneficiorum dicitur ex fructibus Ordinarij collatoris.
- 3 Episcopi de iure communi fundatam habent intentionem in collatione beneficiorum siue diocesis.
- 4 Synodum diocesanam qualiter, & quando teneatur Episcopus congregare, remissimè.
- 5 Cathedralicum ius quale dicatur, remissimè.
- 6 Solids soluendi sunt secundum taxam qua antiquitus solui consueverunt.
- 7 Ius Cathedralicum à qualibet Ecclesia totius diocesis, præterquam à Monasteriis soluendum est.
- 8 Quarta decimationum Episcopis debetur ex omnibus decimis Ecclesiarum Parochialium suorum Episcopatum.
- 9 Episcopi de iure communi fundatam habent intentionem in quarta Decimationum.
- 10 Visitare quando teneatur Episcopus, remissimè.
- 11 Procuratio Episcopis quando debeatur, remissimè.

A 2

12 Charitæ

- 12 Charitativum subsidium an & quando, & à quibus exigi possit, remissive.
 13 Moneta valor iuxta quod tempus inspiciendus sit, contractus ne, an solutionis, remissive.
 14 Episcopalia iura, nisi quæ à iure expressa sunt, nemo tenetur soluere.
 15 Visitare possunt locorum Ordinarii quoties aut necessaria causa, aut recepta consuetudo postulaverit.

CAP. Conquerente. XVI.

Honor. III.

- 1 Episcopalia iura, quæ Episcopus exigere potest in Ecclesiis suæ diocesis, etiam si sint subiectæ Regularibus, sunt canonica obedientia, iurisdicção, subiectio, reuerentia, insinuatio, destitutio, correctio, confirmatio, censura Ecclesiastica, iurisdicção omnium causarum spectantium ad forum Ecclesiasticum, penitentia, collatio sacrorum, Synodus, duo solidi synodatici, vel cathedralici, quarta decimationum, & mortuorum visitatio annua, & post vnam visitationem si alias visitet, non potest aliquid exigere nomine procuratoris & in prima visitatione, nisi quantum moderatè poterunt exhibere pensatis facultatibus Ecclesiarum, auxilium charitativum moderatum, si manifesta, & rationabilis causa exigat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabarel. Collect. Ioan. Andr. Pellam. Innoc. Henric. Panorm. Imol. Anan. Butr. Bald. Felin. Anch. Henric. Petr. Gregor. Vin. in ration. primi libri iur. Pontif. pag. 443. Alagona in compend. iur. Canon. pag. 158. remissive Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2.
 2 Collationem. Notatur ad hoc quod collatio beneficiorum dicitur ex fructibus ordinarij collaroris, vt per Menoch. conf. 83. n. 2. Quia in collatione beneficiorum suæ diocesis Episcopi de iure communi fundatam habent intentionem, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 1. proem. n. 21. Valer. Reginald in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. n. 239 Cardin. Seraph. decif. 1353. n. 1. Ego ipse de officio & potest. Episc. p. 1 alleg. 72. n. 177.
 4 Synodum. Synodum diocesanam qualiter, & quando teneatur Episcopus congregare, dixi ego ipse d. p. 3. alleg. 93.
 5 Sen Cathedralici. De Cathedralico iure vide Zetol. in praxi Episcop. p. 1. verb. Ius Cathedralicum, Aloyf. Ricc. in praxi aurea, ref. 182. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. p. 2. c. 4. n. 5. & alios quos refero ego ipse d. p. 3. alleg. 86. à n. 40.
 6 Nomine duos solidos. Huiusmodi duo solidi soluendi sunt attentis varia Prouinciarum taxatione, praxis Episcop. d. verbo, ius Cathedralicum, §. 2. & soluendi sunt secundum taxam, qua antiquitus solui consueverunt, Bald. conf. 23. vol. 1. quem refert Aloyf. Ricc. d. ref. 182. n. 1. Surd. conf. 454. n. 12. Ego ipse d. alleg. 86. n. 43.
 7 Vi in Ecclesiis, seu Capellis suæ diocesis. Notatur ad hoc quod ius Cathedralicum à qualibet Ecclesia totius diocesis, præterquam à Monasteriis, soluendum est, praxis Episcop. d. verbo, Ius Cathedralicum, §. 3.
 8 Quartam decimationem. Ex hoc text. in citatis verbis colligunt Doctores quartam decimationum Episcopis deberi ex omnibus decimis Ecclesiarum Parochialium suorum Episcopatum sine vlllo onere fabricæ, praxis Episcop. p. 1. verbo, decima, §. 10. Soar. de relig. tom. 1. lib. 3. de diuino cultu, c. 28. n. 9. Tyndar. de decimis, n. 71. Moneta. eqd. tract. c. 7 q. 2. art. 14. in fine. Et in hac quarta decimationum de iure commu-

ni Episcopi fundatam habent intentionem, Rebuff. de decimis, q. 3. n. 14 & q. 7. n. 11 Moneta d. loco, Seraph. decif. 1449. n. 4 & censuit sæpè Rota à me ipso citata d. alleg. 86. n. 14.

Visitacionem quoque annuam. Notatur ad hoc quod visitatio est actus ad iurisdictionem pertinens, vt per Pavin. de visit. p. 1. q. 1. n. 8. Rot. decif. 191. n. 2. p. 2. dinerf. & apud Seraphin. decif. 475. n. 1. & decif. 615. n. 2. & decif. 1008. n. 4. & apud Mant. decif. 322. n. 14. & apud sinem. Greg. X. V. dec. 4. n. 4. & decif. 304. n. 2. & inter rec. nt. decif. 168. n. 2. & decif. 346. & dec. 394. n. 4. p. 1. Buratt. dec. 504. n. 1. Rot. in Pampilon. iuris visitandi 15. Decembr. 1623. coram R. P. D. Merlino. Visitare quado teneatur Episcopus, & in visitationibus quomodo procedere debeat, dixi ego ipse d. p. 1. alleg. 73. Et quando ius habeat visitandi exemptos, alleg. 74.

Procuratoris nomine. Procuratio Episcopis quando debeatur, dixi d. p. 1. alleg. 73. n. 45. cum seqq. vbi etiam à quibus non debeatur.

Præter moderatum auxilium. De charitativo subsidio qui scripserint, & qui illud possint exigere, & ob quas causas, & à quibus exigi possit, latè dixi d. p. 3. alleg. 97. per totam.

In gloss. duos solidos, ibi, quæ antiquitus. Notatur ad hoc quod Episcopo Cathedralico, seu synodatico quantitas sibi taxata debet solui secundum valorem antiquæ monetæ, non autem eius, quæ currit tempore solutionis. Surd. d. concl. 454. n. 12. Nam tempus circa valorem solidi, seu anni inspiciendus est, quando statutum, seu consuetudo inducta est. Steph. Gratian. discept. forens. c. 51. n. 5. Ad illam verò quæstionem, iuxta quod tempus monetæ valor inspiciendus sit, contractus ne an solutionis, vide Budlar. de monetis, & re nummaria, lib. 2. c. 2. cum duobus seqq. Vin. tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 2. n. 162. pag. 463. & n. 167. & 170. Surd. conf. 335 & conf. 368. & conf. 406. & conf. 438. Canalc. decif. 10. de contractib. p. 2. Tirac. de retractu lib. 1. §. 1. gloss. 18. n. 26. cum seqq. Paul. Busch. de annis redact. lib. 2. c. 6. Frider. Mart. eod. tract. cap. 5. Galp. Roderic. eod. tract. lib. 2. q. 15. n. 91. Fachin. controu. iuris, lib. 2. c. 9. & 10. Baptista Costa de facti scientia, & ignor. cent. 1. disc. 63. Stephan. Gratian. disc. forens. c. 51. n. 6. cum seqq. Paul. Comitoli. respons. moralium, lib. 3. q. 44. n. 7. Aloyf. Ricc. in collect. decif. p. 4. collect. 302.

In gloss. Specificares. Notatur ad hoc quod nemo tenetur soluere iura Episcopalia, nisi quæ à iure expressa sunt, vt per Azeued. l. 2. n. 3. tit. 1. lib. 2. nouæ recop. pag. 136.

In gloss. Annuam. Notatur ad hoc quod toties possunt locorum Ordinarij visitare, quoties aut necessaria causa, aut recepta consuetudo postulauerit, aut speciale privilegium id requirat, vt per Boer. decif. 131. n. 11. Azor. instr. moral. p. 2. tit. 3. c. 41. q. 5.

S V M M A R I V M.

- 1 Sententia lata super lege diocesana non præiudicat iis, quæ sunt de lege iurisdictionis.
- 2 Lex diocesana, & lex iurisdictionis quæ, remissive.
- 3 Sententia strictè debet interpretari.
- 4 Monasteria sunt exempta à lege diocesana, non verò à lege iurisdictionis.
- 5 Monachi recipiunt ab Episcopo Chrisma, &c.

CAP. Dilectus. XVIII.

¹ Sententia lata super lege diocesana non præiudicat iis, quæ sunt de lege iurisdictionis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabari. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Butr. Imol. Felin. Panorm. Innoc. Host. Anchar. Vin. in ration. lib. primi iur. Pontif. pag. 445. Alagona in compend. iur. Canonici. pag. 151. remissive Ximen. in concord. p. 1.

² Legem diocesanam, &c. legem iurisdictionis.] Quæ sit lex diocesana, & lex iurisdictionis, vide Bertachin. tract. de Episcopo. lib. 4. p. 2. n. 80. praxim Episcop. p. 2. verbo; iura Episcopalia, Henric. Bortæ. in tract. de Synodo, p. 1. n. 61. cum seqq. Cuch. Instit. iur. Canon. lib. 1. tit. 12. vers. hæc iura, optimè Erasmi à Cochier. de iurisd. Ordinarij in exemptos, p. 1. q. 15. per totam, Henric. in sum. lib. 1. c. 34. §. 2. Dan. Venator. in analysi methodica iur. Pontif. lib. 1. tit. 31. axiom. 2. Azor. Instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 32. §. 2. Fr. Emmari. q. Regul. tom. 2. q. 63. art. 2. & tetigi de officio, & potestate Episcop. p. 1. tit. 1. c. 1. n. 15. Sebast. Cæf. in relect. de Ecclesiastica hierarch. p. 1. disp. 6. §. ult. n. 27.

³ Sententia non obstat.] Notatur ad hoc quodd sententia strictè debet interpretari, ut per Aym. de antiquit. temporum, p. 4. n. 64. pag. 142. Aloyf. Ricc. in collect. decis. p. 5. collecti. 2006. ubi tripliciter limitat. Salgado de potest. Regia. p. 4. c. 9. n. 97. Abb. conf. 7. in fine vol. 1. Aym. conf. 188. n. 8. Ruin. conf. 29. n. 7. vol. 5. Menoch. conf. 110. n. 35. Est enim sententia stricti iuris. l. Paulus ff. de re iudic. l. 1. C. si plures un. sent. Aym. conf. 188. n. 6. Vincent. de Franch. decis. 172. n. 8. quia illa tantum disponit, quantum loquitur. Dec. in l. ius nostrum, n. 11. ff. de regul. iur. Menoch. conf. 80. n. 39. & conf. 611. n. 15. Gozadin. conf. 50. num. 12. Cepol. conf. 57. Crauer. conf. 188. n. 6. Nec ultra extenditur quam importer verborum sonus. Alex. conf. 108. n. 2. vol. 5. Nec ex ea plus probatur quam ex ea necessariò inferitur. Alex. conf. 84. In causis, n. 13. lib. 3. Anchar. conf. 437. Ista sententia, in fin. nec aliud continere dicitur quam quodd necessariò inferitur ex ea, Alex. conf. 124. Dissistis, n. 7. lib. 4. Cæf. conf. 441. n. 5. in fin. lib. 2. Dec. conf. 248. de duobus, col. fin. cuius quidem verba ideo sunt strictè accipienda, Roland. à Valle conf. 79. num. 10. cum seqq. lib. 3. Crauer. conf. 188. n. 6. Decian. conf. 8. n. 108. lib. 1. Menoch. conf. 110. n. 3. cum seqq. Vnde ex sententia non debet sumi interpretationem, nisi quodd ex eius verbis necessariò inferitur, tenuerunt Marilian. Ianua dec. 78. Franchis decis. 118. p. 1. & ideo non extenditur de persona ad personam scilicet de expressis in ea ad non expressas, Roland. à Valle conf. 34. n. 76. lib. 4. Roman. conf. 403. n. 4. Menoch. conf. 110. ex n. 20. Card. Tulch. præf. concl. tam. 3. lit. S. Concl. 126. n. 6. Salgado de protect. Regia. tom. 1. p. 4. c. 8. n. 3. Et hinc est ut sententia qua quis condemnatus est ad fructum perceptorum restitutionem, non trahitur ad illos, qui percipi potuerunt. Roland. à Valle conf. 76. n. 23. cum seqq. lib. 4. Salgado d. p. 4. c. 9. n. 99. Verum extenditur ad augmentum, Tiraquel. de retractu lig. §. 1. gloss. 18. n. 3. Mieres de maior. p. 1. q. 10. n. 20. in nouiss. imp. & extenditur ad connexa, pertinentia, & ad hærentia, Hippol. in rubr. de fideiuss. n. 187. cum seqq. Mari. Giurba decis. 108. sub num. 9. cum aliis citatis per Salgado d. p. 4. c. 10. ex num. 113.

⁴ In gloss. De lege. ibi, exempta sunt à lege diocesana. Notatur ad hoc quodd monasteria sunt exempta à lege diocesana, non verò à lege iurisdictionis, Bertachin. in tract. de Episcopo, lib. 4. p. 2. q. 35. n. 80. Erasmi à Cochier. d. p. 1. q. 16.

Tom. I.

In ead. gloss. ibi, sed omnia Monasteria sua in diocesi constituta subsunt Episcopis, &c. quia Monachi recipiunt ab Episcopo Chrisma, oleum consecrationis, altarium Ordinationes, ac ordinem psallendi, Fr. Emman. d. q. 73. art. 3. in princ.

SVM MARIVM.

- 1 Rescriptum Papa datum Episcopo ut corrigat clericos sue diocesis, non dat iurisdictionem super exemptos.
- 2 Exempti causa commissæ Ordinario, illius iurisdictioni an censetur excitata, vel delegata, remissive.
- 3 Verba, in tua diocesi, & de tua diocesi, in quo differant, ostenduntur.
- 4 Ordinarius in exemptum, quamvis negligentem, nullam iurisdictionem exercere potest.
- 5 Beneficiorum appellatione non veniunt beneficia exempta.
- 6 Legatus non habet iurisdictionem in exemptos, nisi in eos speciali commissione illi fuerint legata.

CAP. Graue. XIX.

Gregor. IX.

PER rescriptum quo Papa mandat Ordinario, ut corrigat clericos sue diocesis, non datur ei iurisdictioni super exemptos. Colligunt ex ordin. Abb. antiq. Zabari. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Innoc. Anan. Butr. Imol. Bald. Panorm. Felin. Anchar. Host. Vivian. in ration. primi libri iur. Pontif. pag. 446. Alagona in compend. iur. Canon. pag. 158. remissive Ximen. in concord. part. 2.

Occasione literarum, &c.] Solet hic disputari quaestio illa, an commissæ Ordinaria causa exempti, illius iurisdictioni censetur excitata, vel delegata, de qua aliqua dixi ad cap. licet in corrigendis, sup. hoc tit.

In tua diocesi existentes.] Aduerte maximam difficultatem esse constituendam inter has enuntiationes, de Ecclesiis in tua diocesi, & de tua diocesi, quia in priori comprehenduntur exempta, in posteriori neutiquam, quippe quodd beneficia exempta sunt quidem in diocesi, sed non de diocesi Episcopi, Abb. hic n. 1. Petr. Brixien. in repet. verb. exemptio, vers. an per mandatum, Anton. de Rosellis tr. de indulgent. n. 315. Erasmi à Cochier d. p. 1. q. 5. n. 23. & q. 64. n. 3.

In gloss. Corrigere Notatur ad hoc quodd non potest per Ordinarium exerceri aliqua iurisdictioni in exemptum, & suam Ecclesiam, quamvis Abbas exemptus esset negligens, quia eius negligentiam Episcopus non potest corrigere, ut per Steph. Gratian. discept. forens. c. 154. n. 42. cum seqq. dispositione enim generali, seu appellatione clericorum non veniunt, aut comprehenduntur exempti, Petr. Brixien. in repet. verbo, clericus, Erasmi à Cochier de iurisdictione Ordinarij in exemptos, p. 1. q. 5. n. 5. Sic etiam appellatione beneficiorum non veniunt beneficia exempta, Doct. per text. ibi in cap. si propter, de rescript. in 6. Rota decis. 2. de privileg. in antiq. Sicut quoque nec appellatione beneficiorum diocesis, Felin. hic n. 2. Selu. de benef. p. 1. q. 3. n. 21. Vnde idem Felin. hic n. 3. reprehendit Abb. censentem simpliciter Papæ delegatam habere iurisdictionem in exemptos, cuius resolutio vera non est nisi iurisdictioni in exemptos speciali commissione illi fuerit delegata, post Specul. & Roman. tenet Cochier d. tract. p. 2. q. 2. n. 15. & 17.

Aa 2 SVMMAM

S V M M A R I V M.

- 1 Ordinarius cui competit absolueri ab excommunicatione, potest aliis absolutionem demandare. & n. 2.
- 3 Concordatur text. in presenti, cum cap. ult. §. ceterum, de offic. deleg.
- 4 Episcopus potest eos casus delegare, qui secundum ius Pontifici reservantur, & solum sibi competunt ratione imminens necessitatis.
- 5 Scholasticus si verberaverit clericum, potest ab illa manuum iniectio in studio à suo Conservatore Apost. absolui.

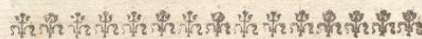
CAP. His, quibus, XX, & fin.

- 1 Ordinarius, qui ex officio potest absolvere excommunicatos, v.g. ob percussione clericorum, potest aliis committere talem absolutionem. Colligitur ex Ordin. Abb. antiq. Zabar. Collect. Ioan. Andr. Bellam. Innoc. Henric. Host. Panor. Imol. Anan. Burr. Bald. Felin. Viu. in ration. prim. lib. iur. Pont. pag. 447. Alagon. in compend. iur. Canon. pag. 158. remissive Cafal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 7.
- 2 Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt. Con. var. lib. 3. c. 20. n. 5. Menoch. de arbit. lib. 1. q. 54. num. 47. Morla in emporio iuris Civilis, p. 1. tit. 2. q. 27. n. 32. D. Barbosa in l. cum prator, §. 1. n. 526. ff. de iudic. optime prax. Episcop. p. 1. verbo, Penitentia rius, §. 4. & verbo delegatus, §. 9. advertens text. in presenti. intelligendum esse quando absolutio, vel quid simile committitur Ordinario ex officio suo, vel quid ex delegatione, quia tunc illud potest alteri delegare: text. verò in c. ult. §. ceterum, sup. de officio deleg. agere de illo, cui per delegationem commissum est nudum ministerium, is enim non potest alteri hoc delegare, ita agit text. in d. §. ceterum, de eo delegato, cui nudum tantum ministerium absolutionis commissum est, hoc est, absolutio remota ab omni iurisdictione, quia scilicet delegans omnem praeiudit causae cognitionem, solumque nudum absolutionis ministerium committit, patet ex litera ibi, nam non sibi iurisdictione, sed certum ministerium, &c. eo enim casu talem delatum subdelegare non posse tam absolutionem, quam alia ministeria, de quibus ibi, merito pro regula receptum est. Privilegium enim iure concessum delegatis à Principe ut possint subdelegare, in his tantum procedit, quibus iurisdictione commissum est, l. à iudice. C. de iudiciis ibi, index datus, cap. Pastoralis, in prim. ibi, iurisdictione dandi iudicem, de officio legati, ac subinde ad eos non debet extendi, quibus non iurisdictione, sed nudum tantum ministerium committitur. Per contrarium verò text. in presenti agit de Ordinariis, quibus potestas absolviendi cum iurisdictione, & ex proprio officio competit, ut suadet rubrica, & patet ibi, quibus ex officio; attento enim iure semota reservatione competit iure magistratus Episcopis facultas absolviendi à censuris per quoscunque Canones latis, iuxta text. in cap. nuper, de sententia excom. unde semota reservatione res reducit ad antiquum ius, & ipsis Ordinariis suo iure talis facultas competere censetur, ex reg. text. in cap. ab exordio 15. dist. & in cap. si unus §. paelus, ff. de pactis, quo pacto ita haec iura conciliat gl. hic communiter recepta secundum Nau. in man. cap. 27. num. 45. Vgol. de censur. tab. 1. cap. 4. §. 4. num. 3. Con. lib. 3. var. c. 20. n. 5. Quod si replices text. in presenti agere de absolutione ab excommunicatione propter manus vio-

lentas in clericum, quae soli Pontifici noscitur reservata in c. si quis suadente, 17 q. 4. ac subinde in quibus casibus absolutio à iure conceditur Episcopo, videri ipsum delegatum à lege, & per consequens non posse subdelegare, iuxta reg. l. 1. in princ. ff. de offic. eiu. & quae latè explicant Alciat. Bellon. & alij, quos refert Alphan. collect. 174. Respondetur quod quando lex Canonica aliquibus casibus concedit Episcopis potestatem absolviendi ab excommunicatione reservata, adhuc ipsi ordinariam suam, non verò delegatam exercent potestatem; cum enim iure communi possint absolvere ab omni censura iuris non reservata, c. nuper vers. in secundo, de sent. excom. sublata reservatione regrediuntur ad suam ordinariam potestatem, quae per reservationem erat impedita, atque ita non novam delegatam potestatem, sed antiquam, & ordinariam ex officio suo dicuntur exercere, ut expressit text. in presenti, & deducitur ex reg. text. in c. cum aliquibus, vers. si vero, de rescriptis lib. 6.

In gl. Casibus. Notatur ad hoc quod Episcopus potest eos casus delegare, qui secundum ius Pontifici reservantur, & solum sibi competunt ratione imminens necessitatis, ut per Sanch. de matrim. lib. 2. dist. 40. n. 14.

In ead. gl. ibi, qui ex privilegio absoluit excommunicatos in studio Bononiensi. commorantes. Notatur ad hoc quod si Scholasticus verberaverit clericum, potest ab illa manuum iniectio in studio à suo Conservatore Apost. absolui, ut per Rebuff. de privilegiis scholasticar. privileg. 144. vbi citat Corlet. dicentem hanc glossam singularem, in verbo, absolutio, in quaest. 55. sui reperiuntur.

De Officio Iudicis.

TIT. XXXII.

S V M M A R I V M.

- 1 Doctores referuntur qui super hanc rubr. scripserunt.
- 2 Index dicitur quasi ius dicens populo, sicut, & indicare quasi ius dicere.
- 3 Iudicare, & ius dicere in quo differant, ostenditur.
- 4 Index in iure generale nomen est comprehendens omnes, & solos illos, qui publica iudicandi, & cognoscendi auctoritate funguntur.
- 5 Iudicare munus publicum est.
- 6 Iudices propriè illi soli erunt, qui publica auctoritate fuerint constituti, non qui privatorum consensu electi.
- 7 Arbitri quomodo iudices appellantur, ostenditur.
- 8 Iudices alij sunt qui iurisdictionem habent, aliis qui notionem.
- 9 Iudices quidam sunt qui iurisdictionem habent suo iure, quidam qui alieno beneficio, seu commissione.

UPER hanc rubr. scripserunt Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panorm. Felin. Zabar. Ioan. de Londris in breuiar. sacrorum Canonum, fol. 165. Guilelmus Durand. in speculo iuris, l. 4. sub hoc tit. & in breuiario iuris Can. fol. 26. verso. Petr. de Rauenna in compend. iuris Canonici, Martin. Mesnart. in epitome Decret. fol. 38. verso, Dan. Venator in analysi method. iur. Canon. à pag. 404. Goffred. & Host. in summa huius tit. Alex. Cassan. & Anastas. Germon. in paratilis ad quinque libr. Decret. Barth. Carthag.